दैनिक

राज्य लोकतंत्र

नवी दिशा... नवे विचार...

आरएनआय : MAHMAR/2021/85884 | बुधवार, दि. १९ ऑगस्ट २०२६ | वर्ष - १ | अंक - ३२१ | पाने - ४ | पुणे/पिंपरी-चिंचवड

आजचे पंचांग

दिनांक : १९ ऑगस्ट २०२६ वार : बुधवार माह (अमावस्यांत) : श्रावण माह (पूर्णिमांत) : श्रावण ऋतु : वर्षा आयन : दक्षिणायन पक्ष : शुक्ल पक्ष तिथी : सप्तमी तिथी (सायंकाळी ०७:१९ पर्यंत) त्यानंतर अष्टमी तिथी नक्षत्र : स्वाती नक्षत्र (सकाळी ०६:४६ पर्यंत) त्यानंतर विशाखा नक्षत्र योग : ब्रह्म योग (२० ऑगस्ट पहाटे ०३:४३ पर्यंत) त्यानंतर इन्द्र योग करण : गराजा करण (सकाळी ०६:३० पर्यंत) त्यानंतर वाणीजा करण

तीस वर्षांपूर्वीचा रोप-वे पुन्हा पर्वतीच्या वाटेवर!

पुणे : सुमारे तीन दशकांपूर्वी राजकीय विरोधामुळे रखडलेला सारसबाग-पर्वती रोप-वेचा प्रकल्प आता नव्या स्वरूपात पुन्हा मार्गी लागण्याची चिन्हे आहेत. पेशवे पार्क ते पर्वती देवस्थानाच्या मागील बाजूपर्यंत रोप-वे उभारण्याचा महापालिकेचा प्रस्ताव आहे. त्यासाठी सल्लागार नियुक्तीची प्रक्रिया सुरू केली आहे. पर्वती टेकडी ही पुणेकरांच्या जिव्हाळ्याचा विषय आहे. दररोज सकाळी आणि संध्याकाळी हजारो नागरिक पर्वतीची पायवाट आणि पायऱ्या चढण्यासाठी येतात.

२,८७३ चेहरे स्कॅन झाले; मग आदेश कुणाचा?

दिल्ली पोलिसांच्या पाळत यंत्रणेवर सवाल, अमित शहांची भूमिका अद्याप अस्पष्ट

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

जंतर-मंतरवरील आंदोलनादरम्यान चेहरा ओळखणाऱ्या सॉफ्टवेअरचा वापर केल्याप्रकरणी दिल्ली पोलिसांनी सर्वोच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या प्रतिज्ञापत्रामुळे नागरिकांच्या गोपनीयतेचा प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला आहे. पोलिसांचा दावा आहे की ही यंत्रणा सर्व आंदोलकांवर व्यापक पाळत ठेवण्यासाठी वापरण्यात आली नाही, तर आधीपासून गुन्हेगारी नोंद असलेल्या व्यक्तींशी चेहऱ्यांची जुळवणी करण्यापुरतीच तिची भूमिका होती. मात्र, २८७३ व्यक्ती प्रणालीने चिन्हांकित केल्याचा दावा समोर येत असेल, तर या तंत्रज्ञानाच्या वापराचे आदेश नेमके कुणी दिले आणि त्यावर नियंत्रण कुणाचे होते? हा प्रश्न गंभीर आहे.

२० ते २६ जुलैदरम्यान झालेल्या आंदोलनात चेहरा ओळख प्रणालीचा वापर झाल्याचे पोलिसांनी न्यायालयाला सांगितले आहे. पोलिसांच्या म्हणण्यानुसार, प्रणालीने प्रत्येक शांततापूर्ण आंदोलकाचा स्वतंत्र डेटाबेस तयार करून त्यांचे प्रोफाइलिंग केले नाही. केवळ उपलब्ध गुन्हेगारी डेटाबेसशी जुळवणी करण्यात आली. मात्र, बायोमेट्रिक तंत्रज्ञानाचा वापर स्वतःमध्येच गोपनीयता आणि वैयक्तिक स्वातंत्र्याशी संबंधित गंभीर प्रश्न निर्माण करतो.

याच ठिकाणी केंद्रीय गृहमंत्री अमित शहा यांच्या भूमिकेबाबत राजकीय प्रश्न उपस्थित होणे स्वाभाविक आहे. दिल्ली पोलिसांचे प्रशासकीय नियंत्रण केंद्र सरकारच्या गृह मंत्रालयाशी संबंधित असल्याने, अशा संवेदनशील तंत्रज्ञानाच्या वापराबाबत धोरणात्मक निर्णय कोणत्या पातळीवर घेतले गेले, याची पारदर्शक माहिती सार्वजनिक होणे आवश्यक आहे.

मात्र, अमित शहा यांनी स्वतः आदेश दिला किंवा ते या विशिष्ट कारवाईमागे होते, असा निष्कर्ष उपलब्ध माहितीतून काढता येत नाही. त्यामुळे राजकीय आरोप आणि सिद्ध तथ्य यामध्ये स्पष्ट फरक ठेवणे गरजेचे आहे.

खरा प्रश्न व्यक्तीपेक्षा व्यवस्थेचा आहे. आंदोलकांवर चेहरा ओळख तंत्रज्ञान वापरताना कोणती कायदेशीर परवानगी घेण्यात आली? कोणता डेटा वापरला? किती काळ तो जतन करण्यात आला? जुळवणी चुकीची ठरल्यास संबंधित नागरिकाला कोणती दाद मिळणार? आणि सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे शांततापूर्ण आंदोलन करणाऱ्या नागरिकांचा बायोमेट्रिक डेटा राज्य यंत्रणेकडे कितपत सुरक्षित आहे?

'गुन्हेगारी पार्श्वभूमी असलेल्या व्यक्तींची ओळख पटवणे' हा पोलिसांचा युक्तिवाद सार्वजनिक सुरक्षेच्या दृष्टीने समजण्यासारखा असला, तरी तंत्रज्ञानाचा वापर प्रमाणबद्ध, कायदेशीर आणि न्यायालयीन देखरेखीखाली असणे आवश्यक आहे.

लोकशाहीत आंदोलन हा गुन्हा नाही. त्यामुळे सुरक्षेच्या नावाखाली नागरिकांच्या चेहऱ्याची डिजिटल नोंद ठेवण्याची सीमा कुठे आखली जाणार, हा प्रश्न केवळ जंतर-मंतरपुरता मर्यादित नाही.

अमित शहांची थेट भूमिका सिद्ध करण्यापेक्षा सरकारने एक साधा प्रश्नाचे उत्तर द्यावे या निगराणीची कायदेशीर जबाबदारी कोणाची, आदेश कोणाचा आणि नागरिकांच्या डेटाची अंतिम जबाबदारी कोणाची? सर्वोच्च न्यायालयासमोर या प्रश्नांची स्पष्ट उत्तरे मिळणेच लोकशाहीवरील विश्वासासाठी निर्णायक ठरेल.

जेन झीला मराठी चित्रपट देणार; पण जेन झीच्या प्रश्नांवर निर्णयासाठी आंदोलन का करावे लागते?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : प्रतिनिधी

मराठी जेन झी प्रेक्षकांना आकर्षित करण्यासाठी आधुनिक तंत्रज्ञान, व्हिज्युअल इफेक्ट्स आणि नव्या आशयाचा विशेष चित्रपट निर्माण करण्यासाठी राज्य सरकार सहभागी होणार असल्याची घोषणा सांस्कृतिक कार्यमंत्री ॲड. आशिष शेलार यांनी केली. जेन झीच्या बदलत्या आवडीनिवडी समजून घेण्यासाठी सरकार पुढाकार घेत असल्याचे या घोषणेतून दिसते. मात्र, याच जेन झी पिढीने आपल्या प्रश्नांसाठी रस्त्यावर उतरून आंदोलन केल्यानंतरच सरकारला जाग का येते, हा अधिक गंभीर प्रश्न आहे.

जेन झीला चित्रपटगृहात आणण्यासाठी तंत्रज्ञान, एआय आणि व्हिज्युअल इफेक्ट्स वापरण्याची तयारी सरकार दाखवत आहे. पण जेन झीला शिक्षण, रोजगार, पारदर्शक प्रशासन, स्पर्धा परीक्षा आणि सुरक्षित भविष्य याबाबत प्रश्न पडले की त्यासाठी आंदोलन का करावे लागते?

सरकारला जेन झीचा प्रेक्षक म्हणून विचार करता येतो; मग नागरिक म्हणून त्याचा विचार करण्यास अडचण का येते? सोशल मीडिया, ओटीटी आणि डिजिटल तंत्रज्ञान वापरणारी ही पिढी प्रश्न विचारते, माहिती तपासते आणि निर्णयांची कारणमीमांसा मागते. त्यामुळे केवळ त्यांच्या मनोरंजनाच्या आवडीनुसार चित्रपट तयार करून त्यांना जोडता येणार नाही. त्यांच्या प्रश्नांना उत्तर देणारी व्यवस्था उभी करावी लागेल.

कोणत्याही क्षेत्रात सुधारणा करण्यासाठी आंदोलनाची गरज पडणे ही लोकशाहीसाठी चांगली स्थिती नाही. आंदोलन हा नागरिकांचा घटनात्मक अधिकार आहे; परंतु सरकारने प्रत्येक प्रश्नासाठी रस्त्यावर उतरलेल्या तरुणांकडे पाहूनच निर्णय घ्यायचे असतील, तर प्रशासनाच्या कार्यक्षमतेवर प्रश्नचिन्ह निर्माण होते.

मराठी जेन झीला मराठी चित्रपटांकडे आकर्षित करण्यासाठी सरकार आर्थिक सहभाग घेणार आहे, ही सकारात्मक बाब आहे. मात्र त्याचबरोबर तरुणांच्या शिक्षणापासून रोजगारापर्यंत आणि सार्वजनिक धोरणांपासून डिजिटल स्वातंत्र्यापर्यंतच्या प्रश्नांवरही सरकारने 'पूर्वसूचना न घेता' स्वतःहून सुधारणा सुरू करणे गरजेचे आहे.

जेन झीला पडद्यावर आकर्षित करण्यापेक्षा व्यवस्थेवर विश्वास ठेवण्यास भाग पाडणे हे सरकारपुढचे मोठे आव्हान आहे. मनोरंजनासाठी सरकारचा पुढाकार आणि हक्कांसाठी आंदोलन या विरोधाभासातून एकच प्रश्न उभा राहतो: जेन झीला समजून घेण्यासाठी सरकारला चित्रपटच का लागतो; त्यांचा आवाज ऐकण्यासाठी आंदोलन का लागते?

निवडणूक आयोगावर विश्वास कसा ठेवायचा? आकडेवारी, प्रलंबित प्रकरणे आणि न्यायालयीन हस्तक्षेपाने ईसीआय समोर गंभीर प्रश्न

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

निवडणुका निष्पक्ष आणि पारदर्शकपणे पार पाडण्याची जबाबदारी असलेल्या भारतीय निवडणूक आयोगाच्या भूमिकेवरच प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले तर लोकशाहीसमोरचा हा केवळ प्रशासकीय नव्हे, तर संस्थात्मक संकटाचा इशारा ठरतो. निवडणूक गैरव्यवहार, अवैध निधी आणि राजकीय व्यक्तींशी संबंधित फौजदारी प्रकरणांबाबत समोर येणारी आकडेवारी आणि न्यायालयीन हस्तक्षेप यामुळे 'निवडणूक आयोग नेमके किती प्रभावीपणे पहारा देत आहे?' हा प्रश्न अधिक तीव्र झाला आहे.

निवडणुकीत पैसा, सत्तेचा प्रभाव आणि गैरप्रकार यांना आळा घालणे ही आयोगाची मूलभूत जबाबदारी आहे. मात्र, मोठ्या प्रमाणावर प्रकरणे नोंदवली जात असतील आणि त्याच्या तुलनेत दोषसिद्धीचे प्रमाण अत्यल्प असेल, तर तपास, खटले आणि त्यांचा पाठपुरावा यंत्रणेच्या कार्यक्षमतेची समीक्षा होणे अपरिहार्य आहे. याच पार्श्वभूमीवर राजकीय व्यक्तींवरील फौजदारी खटले सरकारकडून मनमानीपणे मागे घेतले जाऊ नयेत, यासाठी सर्वोच्च न्यायालयाने उच्च न्यायालयाची पूर्वपरवानगी आवश्यक असल्याचे निर्देश दिले असल्यास, हा आदेश केवळ न्यायालयीन प्रक्रिया नाही; तो राजकीय प्रभाव आणि कायद्याच्या राज्यातील संभाव्य संघर्षावर गंभीर भाष्य मानावे लागेल. लोकशाहीमध्ये निवडणूक आयोग हा केवळ मतदानाची तारीख जाहीर करणारा किंवा मतमोजणी करणारा प्रशासकीय विभाग नाही. मतदाराचा विश्वास, निवडणुकीतील समान संधी आणि राजकीय पक्षांच्या आर्थिक व्यवहारांवर प्रभावी देखरेख ही त्याची मोठी जबाबदारी आहे. त्यामुळे आयोगाच्या कार्यपद्धतीवर न्यायालयाला वारंवार हस्तक्षेप करण्याची गरज भासत असेल, तर त्यामागची कारणे सार्वजनिक चर्चेत आली पाहिजेत. विशेषतः राजकीय निधी, उमेदवारांची आर्थिक माहिती, निवडणूक खर्च, काळ्या पैशाचा वापर आणि गुन्हेगारी पार्श्वभूमी याबाबत कठोर अंमलबजावणी झाली नाही तर 'स्वच्छ निवडणूक' ही संकल्पना केवळ घोषणेत उरेल. मात्र, येथे एक महत्त्वाची बाब स्पष्ट करणे गरजेचे आहेसर्व प्रलंबित प्रकरणे किंवा तपास अपयशी आहेत, असा निष्कर्ष केवळ आकडेवारीवरून काढता येत नाही. तपासाची गुणवत्ता, न्यायालयीन प्रक्रिया, पुराव्यांची उपलब्धता आणि खटल्यांचा कालावधी यांचाही विचार आवश्यक आहे.

महाराष्ट्र गुंतवणूकदारांचे आवडते 'डेस्टिनेशन' असेल, तर ३,५०० उद्योग बंद का झाले? सरकारच्या दाव्यांची आकडेवारीशी टक्कर

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : प्रतिनिधी

महाराष्ट्र हे गुंतवणूकदारांचे देशातील सर्वाधिक पसंतीचे 'डेस्टिनेशन' असल्याचा दावा मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी इंडो-अमेरिकन चेंबर ऑफ कॉमर्सच्या राष्ट्रीय परिषदेत केला. कृत्रिम बुद्धिमत्ता, डेटा सेंटर, ग्लोबल कॅपॅबिलिटी सेंटर, वैद्यकीय क्षेत्र आणि डिजिटल पायाभूत सुविधांमध्ये महाराष्ट्र वेगाने पुढे जात असल्याचेही त्यांनी सांगितले. मात्र, याच विकासाच्या दाव्यांसमोर केंद्र सरकारच्या आकडेवारीत महाराष्ट्रातील हजारो उद्योग बंद झाल्याचे चित्र समोर येत असेल, तर नेमके कोणते महाराष्ट्राचे चित्र खरे मानायचे? हा प्रश्न आता उपस्थित होत आहे.

मुख्यमंत्र्यांच्या म्हणण्यानुसार महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था सुमारे ६६० अब्ज डॉलरची असून राज्य मागील काही वर्षांपासून वेगाने वाढत आहे. अमेरिका आणि भारताच्या आर्थिक भागीदारीत महाराष्ट्र केंद्रस्थानी राहणार असल्याचा विश्वासही त्यांनी व्यक्त केला. अमेरिकन गुंतवणूकदारांनी महाराष्ट्रात यावे, येथे संशोधन, तंत्रज्ञान आणि उद्योग उभारावेत, असे आवाहन त्यांनी केले.

चित्र निश्चितच आकर्षक आहे. परंतु गुंतवणूकदारांना केवळ मोठमोठ्या परिषदांमध्ये दिलेली आश्वासने पुरेशी नसतात. जमिनीवर उद्योग टिकतात का, रोजगार निर्माण होतो का, लघु-मध्यम उद्योगांना वित्तपुरवठा आणि बाजारपेठ मिळते का आणि बंद पडलेले उद्योग पुन्हा सुरू होतात का, यावर गुंतवणुकीचे खरे वातावरण ठरते.

याच ठिकाणी सरकारच्या दाव्यांवर गंभीर प्रश्न उपस्थित होतो. केंद्र सरकारच्या अहवालात महाराष्ट्रातील सुमारे ३,५०० उद्योग बंद झाल्याचे आकडे समोर आले असतील, तर या उद्योगबंदमागची कारणे काय आहेत, याचे सरकारने स्पष्ट उत्तर देणे आवश्यक आहे. हे उद्योग कोणत्या क्षेत्रातील आहेत? किती रोजगार गेले? किती उद्योग कायमचे बंद झाले आणि किती तात्पुरते? किती उद्योगांनी राज्याबाहेर स्थलांतर केले? या प्रश्नांची उत्तरे सार्वजनिक चर्चेत येणे गरजेचे आहे.

कारण एका बाजूला महाराष्ट्राला 'गुंतवणुकीचे आवडते ठिकाण' म्हणून जगासमोर सादर केले जात आहे, तर दुसऱ्या बाजूला उद्योग बंद होत असल्याचे आकडे समोर येत असतील, तर दोन्ही चित्रांमध्ये नेमका दुवा कुठे आहे?

विशेषतः लघु आणि मध्यम उद्योग महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेचा कणा मानले जातात. मोठ्या कंपन्यांसाठी डेटा सेंटर, एआय आणि ग्लोबल कॅपॅबिलिटी सेंटर उभारणे महत्त्वाचे आहेच; पण स्थानिक उद्योजक, छोटे कारखाने, पारंपरिक उत्पादन उद्योग आणि त्यावर अवलंबून असलेली रोजगारसाखळी टिकवणे तितकेच महत्त्वाचे आहे. मोठी गुंतवणूक आली म्हणून स्थानिक उद्योग आपोआप मजबूत होतील, असे समीकरण नसते. सरकारने महाराष्ट्रात डिजिटल पायाभूत सुविधांचा मोठा विस्तार झाल्याचा दावा केला आहे. आरोग्य, तंत्रज्ञान आणि उत्पादन क्षेत्रातही मोठ्या संधी असल्याचे सांगितले आहे. मात्र, नवीन उद्योग येत असताना जुने उद्योग का बंद पडत आहेत, हा प्रश्न अनुत्तरित राहिला तर विकासाचा वेग केवळ आकड्यांमध्ये दिसेल; रोजगाराच्या वास्तवात नाही.

गुंतवणूकदार परिषदांमध्ये महाराष्ट्राची ब्रँडिंग करणे आवश्यक आहे. पण त्यासोबत उद्योग बंद होण्याची कारणे शोधून त्यावर उपाय करणेही तितकेच आवश्यक आहे. वीजदर, जमिनीची उपलब्धता, करप्रणाली, पायाभूत सुविधा, परवानग्यांची प्रक्रिया, कामगार प्रश्न, कर्जाचा खर्च आणि बाजारातील स्पर्धा यापैकी नेमके कोणते घटक उद्योगांसाठी अडथळा ठरत आहेत, याचा स्वतंत्र आढावा घेण्याची गरज आहे.

'महाराष्ट्र गुंतवणुकीचे डेस्टिनेशन आहे' हा दावा चुकीचा असेलच असे नाही; पण 'उद्योग बंद होत आहेत' हा आकडा खरा असेल तर दोन्ही वास्तव एकाच वेळी अस्तित्वात असू शकतात. मोठ्या गुंतवणुकीसोबत उद्योगांची संख्या, रोजगार आणि स्थानिक उत्पादनक्षमता वाढते आहे का, हाच खरा कस आहे.

म्हणून सरकारने परिषदांमधील घोषणांपेक्षा उद्योगबंदची अधिकृत आकडेवारी, रोजगारनिर्मिती आणि प्रत्यक्ष गुंतवणुकीचे क्षेत्रनिहाय परिणाम जनतेसमोर मांडावेत. महाराष्ट्राला गुंतवणुकीचे 'डेस्टिनेशन' बनवायचे असेल, तर केवळ परदेशी गुंतवणूकदारांना आमंत्रण देऊन भागणार नाही; महाराष्ट्रातील विद्यमान उद्योजकांना उद्योग बंद करण्याची वेळ येऊ नये, याची हमी देणेही तितकेच महत्त्वाचे आहे.

शेवटी प्रश्न एवढाच नवे उद्योग आणण्याची घोषणा मोठी की जुने ३,५०० उद्योग वाचवण्याची जबाबदारी मोठी? या प्रश्नाचे प्रामाणिक उत्तरच महाराष्ट्राच्या आर्थिक विकासाची खरी दिशा ठरवेल.

आमदारांच्या सहाय्यकांना ४० हजार, चालकांना ३० हजार; महागाईच्या काळात ही वाढ पुरेशी आहे का?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : प्रतिनिधी

महाराष्ट्र विधानमंडळाच्या विद्यमान सदस्यांच्या स्वीय सहाय्यक आणि वाहनचालकांच्या मानधनात राज्य सरकारने वाढ करण्याचा निर्णय घेतला आहे. स्वीय सहाय्यकांचे मासिक मानधन ३० हजारांवरून ४० हजार रुपये, तर वाहनचालकांचे मानधन २० हजारांवरून ३० हजार रुपये करण्यात आले आहे. ही वाढ १ ऑगस्ट २०२६ पासून लागू होणार असल्याची माहिती संसदीय कार्यमंत्री चंद्रकांतदादा पाटील यांनी दिली. सरकारच्या दृष्टीने ही वाढ दिलासादायक असली तरी कॉर्पोरेट जगतातील वेगाने बदलणारे वेतनमान, वाढती महागाई आणि वाढलेल्या कामाच्या जबाबदाऱ्या पाहता ही वाढ पुरेशी आहे का? हा प्रश्न आता उपस्थित होत आहे.

विधानमंडळ सदस्यांना प्रशासकीय कामकाज अधिक परिणामकारकपणे पार पाडण्यासाठी स्वीय सहाय्यकांची सुविधा दिली जाते. आमदारांचे मतदारसंघातील दौरे, नागरिकांच्या तक्रारी, शासकीय पत्रव्यवहार, विविध विभागांशी समन्वय, अधिवेशनातील कामकाज आणि बैठकींचे नियोजन अशी अनेक कामे त्यांच्या माध्यमातून केली जातात. वाहनचालकांची जबाबदारीही केवळ वाहन चालवण्यापुरती मर्यादित राहत नाही. आमदारांच्या सततच्या दौऱ्यांमध्ये वेळेचे बंधन, लांबचा प्रवास आणि अनेकदा अनियमित कामाचे तास यांचा त्यांना सामना करावा लागतो.

मात्र, आजच्या काळात खासगी आणि कॉर्पोरेट क्षेत्रात कुशल मनुष्यबळाला दिले जाणारे वेतन आणि सुविधा यांची तुलना केली, तर सरकारी पातळीवरील हे मानधन कितपत स्पर्धात्मक आहे, याचा विचार करणे गरजेचे आहे. स्वीय सहाय्यक म्हणजे केवळ कागदपत्रे हाताळणारा कर्मचारी नाही; तो आमदारांच्या कार्यालयाचा प्रत्यक्ष व्यवस्थापक असतो. डिजिटल पत्रव्यवहार, सोशल मीडिया, ऑनलाइन बैठका, माहिती संकलन, सरकारी योजनांचा अभ्यास आणि मतदारांच्या वाढत्या अपेक्षा यामुळे या पदाच्या कामाचे स्वरूपही बदलले आहे.

त्यामुळे १० हजार रुपयांची वाढ स्वागतार्ह असली तरी ती दीर्घकालीन उपाययोजना ठरेलच असे नाही. विशेषतः महागाई, घरभाडे, प्रवास, शिक्षण आणि आरोग्यावरील वाढता खर्च लक्षात घेतला तर ४० हजार रुपयांचे मानधन किती काळ पुरणार, हा प्रश्न आहे. वाहनचालकांच्या बाबतीतही ३० हजार रुपये मानधन मिळत असले तरी अनियमित वेळा, सततचा प्रवास आणि कामाचे अतिरिक्त तास यासाठी स्वतंत्र भत्ते किंवा ओव्हरटाइमची स्पष्ट व्यवस्था आहे का, हे सरकारने सांगणे आवश्यक आहे.

याहून महत्त्वाचे म्हणजे या कर्मचाऱ्यांना नोकरीची सुरक्षितता, भविष्यनिर्वाह निधी, विमा, वैद्यकीय सुविधा, रजा आणि निवृत्तीविषयक संरक्षण कितपत मिळते, याचाही विचार झाला पाहिजे. केवळ मानधन वाढवून प्रश्न सुटत नाही. आधुनिक प्रशासनात काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना सामाजिक सुरक्षा देणेही तितकेच महत्त्वाचे आहे.

सरकारने विधानमंडळ सदस्यांच्या वेतन-भत्ते संयुक्त समितीच्या शिफारशीनुसार हा निर्णय घेतल्याचे सांगितले आहे. मात्र, जनतेच्या पैशातून होणाऱ्या प्रत्येक खर्चासोबत पारदर्शकता आणि उत्तरदायित्वही अपेक्षित असते. आमदारांच्या कार्यालयातील कर्मचाऱ्यांना योग्य मोबदला मिळायलाच हवा; पण त्याच वेळी त्यांच्या कामाचे तास, सुविधा आणि सेवा अटी स्पष्ट असणेही आवश्यक आहे.

मानधनवाढीचा निर्णय चुकीचा नाही; प्रश्न तिच्या पर्याप्ततेचा आहे. कॉर्पोरेट क्षेत्रातील वेतनमानाशी स्पर्धा करायची नसेल तरी किमान महागाई निर्देशांक, कामाचा ताण आणि जबाबदारी यांच्या आधारे मानधनाचे नियमित पुनरावलोकन करण्याची यंत्रणा सरकारने तयार केली पाहिजे. अन्यथा आजची ४० हजारांची वाढ उद्याच या महागाईसमोर पुन्हा अपुरी ठरेल. आमदारांच्या कार्यालयात काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना सन्मानजनक मोबदला देणे ही सरकारची जबाबदारी आहे. पण वाढ म्हणजे केवळ आकडा बदलणे नव्हे; कामाच्या बदललेल्या स्वरूपाला योग्य मूल्य देणे होय. त्यामुळे सरकारने ही वाढ अंतिम उपाय न मानता सेवा अटी, सामाजिक सुरक्षा आणि महागाईशी निगडित नियमित वेतनपुनरावलोकन यावरही ठोस निर्णय घेणे गरजेचे आहे.

सारांश वृत्त

शिक्षक भरतीत 'अन्याय नाही'चा सरकारी दावा; मग आदिवासींच्या अनुशेषाचा शेवट कधी?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : वृत्तसंस्था

पवित्र पोर्टलमार्फत सुरू असलेल्या शिक्षक भरतीत मागासवर्गीय उमेदवारांवर कोणताही अन्याय होत नसल्याचे शालेय शिक्षण विभागाने स्पष्ट केले आहे. अद्ययावत बिंदुनामावली, आरक्षण नियम आणि शासनाच्या तरतुदींनुसारच भरती होत असल्याचा सरकारचा दावा आहे. मात्र, कागदावर आरक्षण सुरक्षित असल्याचे सांगणे आणि प्रत्यक्षात आदिवासी समाजाला शिक्षण, रोजगार व विकासाच्या समान संधी मिळणे यात मोठा फरक आहे.

सरकारच्या खुलाशात अनुसूचित जमातीच्या कार्यरत शिक्षकांची संख्या कमी असल्याने एसटी प्रवर्गाचा अनुशेष दिसून येत असल्याचे मान्य करण्यात आले आहे. ७ टक्के आरक्षण असताना जाहिरातींमध्ये एसटीसाठी १०.७२ टक्के पदे उपलब्ध झाल्याचा दावा सरकारने केला आहे. हा आकडा सकारात्मक वाटत असला तरी एक मूलभूत प्रश्न कायम आहेआदिवासी समाजाचा जुना अनुशेष प्रत्यक्षात किती भरला जाणार आणि त्यासाठी कालबद्ध कृती आराखडा कुठे आहे?

आदिवासी भागातील शिक्षणव्यवस्था, दुर्गम शाळा, शिक्षकांची कमतरता, उच्च शिक्षणाची मर्यादित उपलब्धता आणि रोजगाराच्या संधी यांचा विचार केला तर केवळ आरक्षणाच्या टक्केवारीतून सामाजिक न्याय साध्य होत नाही. आरक्षण हा अधिकार आहे; मात्र त्या अधिकाराचा लाभ घेण्यासाठी आवश्यक असलेले दर्जेदार शिक्षण, मार्गदर्शन, डिजिटल सुविधा आणि आर्थिक आधार उपलब्ध करून देणेही सरकारची जबाबदारी आहे.

विशेषतः पेसा क्षेत्रातील परिस्थिती अधिक संवेदनशील आहे. स्थानिक आदिवासी तरुणांना त्यांच्या भागातच गुणवत्तापूर्ण शिक्षण आणि रोजगाराच्या संधी मिळत नसतील, तर 'आरक्षण सुरक्षित आहे' हा दावा त्यांच्या आयुष्यात किती बदल घडवतो?

सरकारने शिक्षक भरतीतील आकडेवारी पारदर्शकपणे सार्वजनिक करावी. एसटी अनुशेष किती आहे, किती पदे भरली, किती रिक्त आहेत आणि उर्वरित अनुशेष कधीपर्यंत भरला जाणार, याचे जिल्हानिहाय विवरण द्यावे.

संपादकीय

डिजिटल भारत : सुरक्षित होत आहे की अधिक नियंत्रित?

भारतामध्ये सोशल मीडिया आता केवळ मनोरंजन, संवाद किंवा वैयक्तिक अभिव्यक्तीचे माध्यम राहिलेले नाही. राजकारण, पत्रकारिता, सामाजिक आंदोलन आणि सत्तेला प्रश्न विचारण्याचे ते प्रभावी व्यासपीठ बनले आहे. त्यामुळेच डिजिटल जगावर सरकारी नियंत्रण वाढत असल्याच्या चर्चेला आता अधिक गंभीर महत्त्व प्राप्त झाले आहे. ऑनलाइन कंटेंट ब्लॉक करण्याच्या वाढत्या आदेशांपासून ते स्वतंत्र पत्रकारांवरील कायदेशीर कारवाईपर्यंत आणि राजकीय पक्षांच्या डिजिटल रणनीतीतील बदलांपर्यंत अनेक घटना एकाच दिशेने बोट दाखवतातभारताच्या डिजिटल लोकशाहीसमोर नवा प्रश्न उभा राहिला आहे. प्रश्न सरकारला चुकीची माहिती रोखण्याचा अधिकार आहे की नाही, हा नाही; प्रश्न असा आहे की हा अधिकार वापरताना अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याची सीमा कुठे आखली जाणार?

The Indian Expressच्या अहवालानुसार, केंद्र सरकारकडून ऑनलाइन कंटेंट ब्लॉक करण्याच्या आदेशांमध्ये गेल्या काही वर्षांत मोठी वाढ झाली आहे. २०२३ मध्ये सुमारे ६ हजार आदेश असताना २०२४ मध्ये ही संख्या १२ हजार ६०० आणि २०२५ मध्ये सुमारे २४ हजार ३०० पर्यंत पोहोचल्याचे वृत्त आहे. म्हणजेच अवघ्या दोन वर्षांत अशा आदेशांमध्ये जवळपास चारपट वाढ झाली. सरकारच्या मते, **AI-generated misinformation, deepfake,** राष्ट्रीय सुरक्षा आणि आक्षेपार्ह कंटेंट रोखण्यासाठी ही कारवाई आवश्यक आहे. मात्र येथेच लोकशाहीचा मूलभूत प्रश्न उभा राहतो. चुकीची माहिती आणि सरकारवर होणारी टीका यामधील सीमारेषा कोण ठरवणार? एखादा मजकूर राष्ट्रीय सुरक्षेला धोका निर्माण करतो की तो केवळ सरकारसाठी अस्वस्थ करणारा आहे, याचा निर्णय किती पारदर्शक पद्धतीने घेतला जातो? डिजिटल कंटेंट हटवण्याचा अधिकार आवश्यक असला, तरी त्यावर स्वतंत्र देखरेख आणि न्यायालयीन नियंत्रण असणे तितकेच आवश्यक आहे.

याच चर्चेला स्वतंत्र पत्रकार **Ravi Nair** यांच्यावरील कारवाईमुळे आणखी धार मिळाली आहे. **Adani Grouper** संबंधित गुंतवणुकीच्या कथित व्यवहारांवर आधारित तपासणीपर रिपोर्ट आणि त्यानंतरच्या सोशल मीडिया पोस्ट्सवरून **NaiA°** यांच्याविरोधात कायदेशीर कारवाई झाली. त्यांनी या कारवाईला आव्हान दिले आणि प्रकरण सर्वोच्च न्यायालयापर्यंत पोहोचले. पुढे गुजरात उच्च न्यायालयातही या प्रकरणाशी संबंधित न्यायालयीन घडामोडी झाल्या.

तपास यंत्रणांना कायदेशीर चौकशी करण्याचा अधिकार आहे, हे नाकारता येणार नाही. मात्र पत्रकारांच्या डिजिटल उपकरणांची जप्ती, त्यातील माहितीची तपासणी आणि पत्रकारितेच्या स्रोतांची गोपनीयता हे प्रश्नही तितकेच गंभीर आहेत. कारण पत्रकाराला प्रश्न विचारण्याची मुभा नसेल, तर सत्तेपासून उद्योगसमूहांपर्यंत कोणालाही जाब विचारणारी पत्रकारिता कमकुवत होईल.

याच काळात भारतीय जनता पक्षाच्या डिजिटल टीममध्ये झालेला बदलही लक्षवेधी आहे. **BJP**च्या **IT** आणि सोशल मीडिया व्यवस्थापनात दीर्घकाळ महत्त्वाची भूमिका बजावणाऱ्या **Amit Malviya** यांच्या जागी **¦eepak Mhaskey** यांची नियुक्ती झाल्याचे वृत्त आहे. हा बदल केवळ संघटनात्मक फेरबदल म्हणून पाहणे सोपे आहे; पण आजच्या राजकारणात डिजिटल माध्यमांचे वाढते महत्त्व लक्षात घेतले, तर त्याकडे व्यापक डिजिटल रणनीतीच्या संदर्भातही पाहावे लागेल.

विशेषत: तरुण मतदारांमध्ये **InstagA°am, YouTube** आणि इतर सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्मचा प्रभाव वाढत असताना राजकीय पक्ष डिजिटल संवादाला अधिक महत्त्व देत आहेत. आंदोलन असो, निवडणूक असो किंवा सरकारची प्रतिमाआज राजकीय संघर्षाचा मोठा भाग डिजिटल पडद्यावर लढला जातो.

मात्र या संपूर्ण चित्राचा अर्थ भारतात सरकार पत्रकारितेवर पूर्ण नियंत्रण आणत आहे, असा सरसकट निष्कर्ष काढणे योग्य ठरणार नाही. सरकारला **misinfoA°mation, deepfake,** हिंसाचाराला प्रोत्साहन देणारा कंटेंट किंवा राष्ट्रीय सुरक्षेला वास्तविक धोका निर्माण करणाऱ्या सामग्रीविरोधात कारवाई करण्याचा अधिकार आहे. प्रश्न त्या अधिकाराच्या अस्तित्वाचा नाही; प्रश्न त्याच्या वापरातील पारदर्शकतेचा आहे.

लोकशाहीमध्ये सरकारला चुकीची माहिती रोखण्याचा अधिकार आहे; पण सरकारवर टीका करणारी माहिती चुकीची आहे की नाही, हे ठरवण्याची अंतिम सत्ता सरकारकडेच असावी का? हा खरा प्रश्न आहे.

कारण लोकशाही केवळ मतदानाच्या दिवशी जिवंत राहत नाही. ती जिवंत राहते प्रश्न विचारणाऱ्या पत्रकारांमुळे, सरकारवर टीका करणाऱ्या नागरिकांमुळे, आंदोलन करणाऱ्या तरुणांमुळे आणि सत्तेला अस्वस्थ करणाऱ्या स्वतंत्र आवाजांमुळे.

डिजिटल युगात सोशल मीडिया हा या आवाजांचा सर्वात मोठा मंच बनला आहे. त्यामुळे डिजिटल सेन्सॉरशिपचा प्रश्न हा फक्त **InstagA°am, Facebook,** द किंवा **YouTube**चा प्रश्न नाही. तो अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा प्रश्न आहे. तो स्वतंत्र पत्रकारितेच्या भवितव्याचा प्रश्न आहे. आणि शेवटी तो लोकशाहीच्या आरोग्याचा प्रश्न आहे.

म्हणून सरकारने **misinformation** आणि **deepfake**विरोधात कठोर कारवाई करावी; पण त्याच वेळी प्रत्येक ब्लॉकिंग आदेशामागे स्पष्ट कारण, पारदर्शक प्रक्रिया, स्वतंत्र पुनरावलोकन आणि न्यायालयीन देखरेख असली पाहिजे. पत्रकारांवरील कारवाई कायद्याच्या चौकटीत असली तरी पत्रकारितेच्या स्वातंत्र्याची आणि स्रोतांच्या गोपनीयतेचीही काळजी घेतली पाहिजे.

डिजिटल भारत सुरक्षित असणे गरजेचे आहे; पण सुरक्षिततेच्या नावाखाली तो नियंत्रित होणे धोकादायक ठरू शकते.

आजचा सर्वात महत्त्वाचा प्रश्न म्हणूनच हा नाही की सरकार सोशल मीडिया नियंत्रित करू शकते का. प्रश्न असा आहेसरकारला डिजिटल भारत किती नियंत्रित करायला हवा? कारण आवाज दाबून शांतता निर्माण करता येते; पण त्याला लोकशाही म्हणता येत नाही.

शिक्षणातील लूट थांबवा, अन्यथा रस्त्यावर उतरू; धनाजी येळकर पाटील यांचा इशारा

जे शिकतात तेच सत्तेला प्रश्न विचारतात, तेच व्यवस्था बदलतात : मानव कांबळे

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

पिंपरी-चिंचवड । प्रतिनिधी

पिंपरी-चिंचवड, दि. १७ ऑगस्ट : शिक्षण क्षेत्रातील वाढती फी, बेकायदेशीर डोनेशन, शैक्षणिक साहित्याची सक्ती आणि सरकारी शाळांची ढासळती अवस्था या प्रश्नांवर आवाज उठवण्यासाठी छावा मराठा युवा महासंघाच्या वतीने पिंपरी येथील ज्ञानज्योती सावित्रीबाई फुले सभागृहात शिक्षण हक्क परिषद आयोजित करण्यात आली. परिषदेत विद्यार्थी व पालकांच्या प्रश्नांवर सखोल चर्चा करण्यात आली.

शिक्षण क्षेत्रातील कथित गैरप्रकार, खासगी शाळांकडून पालकांकडून होणारी वाढीव शुल्कवसुली, विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक गुणवत्तेवर होणारा परिणाम तसेच सरकारी शाळांमधील पायाभूत सुविधांचा अभाव या मुद्द्यांवर शिक्षणतज्ज्ञ, विचारवंत, अभ्यासक आणि सामाजिक कार्यकर्त्यांनी मार्गदर्शन केले.

सरकारी शाळांची संख्या कमी होत असताना खासगी शाळांची संख्या वाढत असल्याबाबत परिषदेत चिंता व्यक्त करण्यात आली. सरकारी शाळांमध्ये बदलत्या शैक्षणिक गरजांनुसार सुविधा उपलब्ध करून देणे, शिक्षकांवरील अशैक्षणिक कामांचा भार कमी करणे आणि गुणवत्तापूर्ण शिक्षणाची हमी देणे आवश्यक असल्याचे उपस्थितांनी सांगितले.

खासगी शाळांकडून शासनाच्या नियमांचे उल्लंघन करून कथितपणे डोनेशन व वाढीव फी आकारली जात असल्याचा आरोपही करण्यात आला. आरटीईअंतर्गत प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांकडून शालेय साहित्य, विविध उपक्रम आणि इतर कारणांसाठी शुल्क आकारले जात असल्याच्या तक्रारींवरही परिषदेत चर्चा झाली.

परिषदेचे अध्यक्ष ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते मानव कांबळे म्हणाले, दर्जेदार आणि मोफत शिक्षण देणे ही सरकारची जबाबदारी आहे. मात्र, शिक्षणाचे खासगीकरण करून बहुजनांच्या मुलांना शिकू द्यायचे नाही, अशी भूमिका घेतली जात आहे. कारण जे शिकतात ते सत्तेला प्रश्न विचारतात आणि तेच व्यवस्था बदलतात.

दरम्यान, पालकांची आर्थिक लूट थांबविण्यासाठी प्रशासनाने तातडीने कठोर कारवाई करावी, अन्यथा पालकांना सोबत घेऊन रस्त्यावर उतरू, असा इशारा छावा मराठा युवा महासंघाचे अध्यक्ष धनाजी येळकर पाटील यांनी दिला.

परिषदेला ठढए पालक संघाचे हेमंत मोरे, काँग्रेसचे शहराध्यक्ष नरेंद्र बनसोडे, राष्ट्रवादी काँग्रेस (शरदचंद्र पवार) युवक प्रदेशाध्यक्ष विशाल वाकडकर, छावाचे प्रदेशाध्यक्ष संजय जाधव, उपाध्यक्ष गोरख पाटील, शिक्षण हक्क परिषदेचे प्रदेशाध्यक्ष गिरीश जाधव, संभाजी ब्रिगेडचे शहराध्यक्ष प्रवीण कदम, नागरी हक्क सुरक्षा समितीचे प्रदीप पवार, कामगार नेते प्रल्हाद कांबळे, प्रदेश उपाध्यक्षा अश्विनी पाटील, व्यापारी संघटनेचे जिल्हाध्यक्ष सुशांत जाधव यांच्यासह विविध संघटनांचे पदाधिकारी व पालक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

शिक्षण हक्क परिषदेत महत्त्वाचे ठराव

परिषदेत प्रदेशाध्यक्ष संजय जाधव यांनी विविध ठराव मांडले. उपस्थित पालक आणि पदाधिकाऱ्यांनी त्यांना अनुमोदन दिले.

- ✻ सरकारी तसेच खासगी शाळांमध्ये छ्उएठ्ढ अभ्यासक्रम त्वरित लागू करावा.
- ✻ बेकायदेशीर डोनेशन व वाढीव फी आकारणाऱ्या शाळांवर कठोर कारवाई करावी.
- ✻ शैक्षणिक साहित्य खरेदीची सक्ती करणाऱ्या शाळांवर कारवाई करावी.
- ✻ डिजिटल साधने, प्रयोगशाळा, स्वच्छतागृहे, पिण्याचे पाणी व फर्निचर आदी भौतिक सुविधा समान पातळीवर उपलब्ध करून द्याव्यात.
- ✻ शिक्षकांवरील मतदार यादी, सर्वेक्षण, ऑनलाइन माहिती व प्रशासकीय अहवाल यांसारख्या अशैक्षणिक कामांचा भार कमी करावा.
- ✻ ग्रामीण व दुर्गम भागातील विद्यार्थ्यांना गुणवत्तापूर्ण शिक्षणाच्या समान संधी द्याव्यात.
- ✻ शिक्षक, ग्रंथालय, प्रयोगशाळा व शैक्षणिक साधनांसाठी पुरेशी आणि सातत्यपूर्ण गुंतवणूक करावी.
- ✻ शिक्षक भरतीतील विलंब टाळून रिक्त पदे तातडीने भरावीत.
- ✻ अनधिकृत शाळांवर कारवाई करून तेथील विद्यार्थ्यांना अधिकृत शाळांमध्ये कोणत्याही मोबदल्याशिवाय सामावून घ्यावे.
- ✻ पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेने ६इढ प्रक्रिया तातडीने राबवावी.
- ✻ आरटीईअंतर्गत प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांकडून शालेय साहित्य किंवा इतर उपक्रमांच्या नावाखाली शुल्क आकारणाऱ्या शाळांवर कारवाई करावी.
- ✻ शासनाकडून आरटीईअंतर्गत देय असलेली रक्कम संबंधित शाळांना तातडीने वितरित करावी.

शिक्षण क्षेत्रातील प्रश्नांवर प्रशासनाने तातडीने ठोस निर्णय न घेतल्यास आंदोलन अधिक तीव्र करण्याचा इशारा यावेळी देण्यात आला.

मोशीत वंचित आदिवासी समाजासाठी सर्वांगीण विकास केंद्र; १५ हेक्टर शासकीय जमीन मंजूर

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

पिंपरी-चिंचवड : मोशी (ता. हवेली) येथे वंचित व मागास आदिवासी समाजाच्या सर्वांगीण विकासासाठी विविध सामाजिक, शैक्षणिक आणि सांस्कृतिक प्रकल्प उभारण्याचा मार्ग मोकळा झाला आहे. यासाठी १५ हेक्टर शासकीय जमीन देण्यास राज्य मंत्रिमंडळाने मंजुरी दिली आहे.

भाजप आमदार महेश लांडगे यांनी या जागेसाठी शासनाकडे सातत्याने पाठपुरावा केला होता. त्यांच्या प्रयत्नांना अखेर यश आले असून, मंजूर करण्यात आलेल्या जागेवर विविध महत्त्वपूर्ण प्रकल्प उभारण्यात येणार आहेत.

आदिवासी कला-कौशल्य केंद्र

वंचित व मागास आदिवासी समाजातील नागरिकांच्या पारंपरिक कला, कौशल्य आणि कलागुणांना व्यासपीठ उपलब्ध करून देण्यासाठी आदिवासी कला-कौशल्य केंद्र उभारण्यात येणार आहे. या माध्यमातून आदिवासी बांधवांना कौशल्यविकासासह शाश्वत रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देण्याचा उद्देश आहे.

क्रांतीतीर्थ चापेकर बंधू राष्ट्रीय संग्रहालय

क्रांतीवीर चापेकर बंधूंच्या ऐतिहासिक योगदानाच्या स्मृती जतन करण्यासाठी क्रांतीतीर्थ चापेकर बंधू राष्ट्रीय संग्रहालय उभारण्यात येणार आहे.

क्रांतीवीर चापेकर समितीच्या माध्यमातून हा महत्त्वपूर्ण प्रकल्प साकारण्यात येणार असून, त्यातून परिसराच्या ऐतिहासिक आणि सांस्कृतिक वैभवात भर पडणार आहे. आदिवासी विद्यार्थ्यांना गुणवत्तापूर्ण शिक्षणाच्या सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी 'पुनरुत्थान समरसता गुरुकुलम' उभारण्यात येणार आहे. या ठिकाणी अनुदानित आदिवासी आश्रमशाळेची स्थापना करण्यात येणार असून, विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक विकासाला चालना मिळणार आहे. मोशी परिसरात एकाच ठिकाणी आदिवासी समाजाच्या शिक्षण, कौशल्यविकास, रोजगार, कला आणि सांस्कृतिक जतनाला चालना देणारे हे प्रकल्प उभारले जाणार असल्याने या निर्णयाचे महत्त्व वाढले आहे. आमदार महेश लांडगे यांच्या प्रयत्नांमुळे मोशी परिसराच्या सामाजिक व सांस्कृतिक विकासाला नवी दिशा मिळणार असल्याचे सांगण्यात येत आहे.

पिंपरी-चिंचवड महापालिका मुख्यालयात ईव्ही चार्जिंग स्टेशनचे उद्घाटन; पर्यावरणपूरक वाहतुकीला बळ

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

पिंपरी-चिंचवड । प्रतिनिधी

शहरातील पर्यावरणपूरक वाहतुकीला प्रोत्साहन देण्यासाठी पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या मुख्यालयाच्या आवारात नवीन इलेक्ट्रिक वाहन (एत) चार्जिंग स्टेशन उभारण्यात आले आहे. या चार्जिंग स्टेशनचे उद्घाटन महापौर रवि लांडगे यांच्या हस्ते करण्यात आले.

शहरातील वाढती लोकसंख्या, वाहनांची वाढती संख्या, वायू प्रदूषण आणि कार्बन उत्सर्जनाच्या पार्श्वभूमीवर इलेक्ट्रिक वाहनांच्या वापराला चालना देण्यासाठी आवश्यक पायाभूत सुविधा निर्माण करणे महत्त्वाचे ठरत आहे. या उद्देशाने महापालिकेने मुख्यालयाच्या आवारात चार्जिंग स्टेशनची सुविधा उपलब्ध करून दिली आहे. हरित ऊर्जा, स्वच्छ हवा आणि कमी कार्बन उत्सर्जन यांना प्राधान्य देत शाश्वत वाहतूक व्यवस्थेकडे शहराची वाटचाल करण्याचा महापालिकेचा प्रयत्न आहे. इलेक्ट्रिक वाहनांचा वापर वाढल्यास पारंपरिक इंधनावरील अवलंबित्व कमी करण्यास तसेच प्रदूषण नियंत्रणास मदत होण्याची अपेक्षा आहे.

पिंपरी-चिंचवड शहरात इलेक्ट्रिक वाहनांचा वाढता वापर लक्षात घेऊन चार्जिंग स्टेशनसह आवश्यक पायाभूत सुविधांचा विकास करण्यावर महापालिकेकडून भर दिला जात आहे. भविष्यातील वाहतूक गरजा लक्षात घेऊन शहर अधिक स्वच्छ, सक्षम आणि पर्यावरणपूरक करण्याच्या दृष्टीने ही सुविधा महत्त्वाची मानली जात आहे. उद्घाटनप्रसंगी उपमहापौर शर्मिला बाबर, स्थायी समिती सभापती अभिषेक बारणे, 'क' प्रभाग समिती अध्यक्ष निखिल बोऱ्हाडे, शहर अभियंता मनोज सेठिया, सहशहर अभियंता अनिल भालसावळे आणि जनसंपर्क अधिकारी प्रफुल्ल पुराणिक यांच्यासह महापालिकेचे वरिष्ठ अधिकारी व कर्मचारी उपस्थित होते.

महापालिका मुख्यालयात सुरू झालेल्या या सुविधेमुळे शहरातील इलेक्ट्रिक वाहनांसाठी चार्जिंग पायाभूत सुविधांच्या विस्ताराला चालना मिळण्याची अपेक्षा व्यक्त होत आहे.

आरक्षण उपवर्गीकरणासाठी पिंपरी-चिंचवडमध्ये मातंग समाजाचा महाआक्रोश मोर्चा; 'उपवर्गीकरण तातडीने लागू करा' : युवराज दाखले

मागणी मान्य न झाल्यास तीव्र आंदोलनाचा इशारा

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

पिंपरी : प्रतिनिधी

अनुसूचित जातींच्या आरक्षणाचे लोकसंख्येच्या प्रमाणात उपवर्गीकरण करून मातंग समाजासह इतर तत्सम पोटजातींना शैक्षणिक, आर्थिक आणि सामाजिक प्रगतीसाठी न्याय्य वाटा मिळावा, या प्रमुख मागणीसाठी पिंपरी-चिंचवडमध्ये सकल मातंग समाजाच्या वतीने महाआक्रोश मोर्चा काढण्यात आला.

लहुजी वस्ताद साळवे यांच्या पुतळ्यापासून सुरू झालेला हा मोर्चा चिंचवड स्टेशनमार्गे तहसील कार्यालय, निगडी येथे नेण्यात आला. मोर्चात मोठ्या संख्येने समाजबांधव सहभागी झाले होते. हातात विविध मागण्यांचे फलक, भगवे झेंडे आणि घोषणांनी परिसर दुमदुमून गेला होता.

यावेळी शिवशाही व्यापारी संघटनेचे संस्थापक अध्यक्ष युवराज दाखले यांनी सरकारने उपवर्गीकरणाचा निर्णय तातडीने लागू करावा, अन्यथा आंदोलन अधिक तीव्र करण्याचा इशारा दिला. सरकारने उपवर्गीकरण तातडीने लागू करावे. अन्यथा पुढील टप्प्यात तीव्र आंदोलन उभारण्यात येईल, अशी भूमिका त्यांनी मांडली.

अनुसूचित जातींच्या आरक्षणामध्ये लोकसंख्येच्या प्रमाणात 'अ, ब, क, ड' पद्धतीने उपवर्गीकरण करून वंचित घटकांना आरक्षणाचा समान लाभ मिळवून द्यावा, अशी आंदोलकांची प्रमुख मागणी आहे. सर्वोच्च न्यायालयाच्या १ ऑगस्ट २०२४ रोजीच्या 'डींरींश `ष झींपक्षरल ी. ६रींळपवशअॅ डळपसह' निकालाचा दाखला देत राज्यांना पुराव्याच्या आधारे अनुसूचित जातींच्या आरक्षणात उपवर्गीकरण करण्याचा मार्ग मोकळा झाल्याचा दावा यावेळी करण्यात आला.

महाराष्ट्रात या प्रश्नाचा अभ्यास करण्यासाठी माजी न्यायमूर्ती अनंत बदर यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन करण्यात आली होती. समितीने आपला अहवाल राज्य सरकारकडे सादर केला असून, त्या अहवालाच्या आधारे उपवर्गीकरणाची प्रक्रिया तातडीने पूर्ण करावी, अशी मागणी दाखले यांनी केली.

मातंग समाजाची ही मागणी गेल्या अनेक वर्षांपासून प्रलंबित आहे. लोकसंख्येच्या प्रमाणात उपवर्गीकरण झाल्यास मातंग समाजासह इतर तत्सम पोटजातींना शिक्षण आणि आर्थिक प्रगतीच्या समान संधी मिळतील. सरकारने या मागणीचा गांभीर्याने विचार करून तातडीने निर्णय घ्यावा, असे दाखले म्हणाले.

मागणी मान्य न झाल्यास जिल्हानिहाय आंदोलन छेडण्याचा इशारा देताना दाखले यांनी प्रशासनावरही टीका केली. उपवर्गीकरणाच्या प्रक्रियेत अडथळा आणणाऱ्या अधिकाऱ्यांच्या वाहनांची हवा सोडण्याचे नियोजन केले जाईल, असे त्यांनी सांगितले. मात्र, आंदोलन अधिक तीव्र करताना कायदा व सुव्यवस्था अबाधित ठेवण्याचे आवाहनही करण्यात आले.

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्यासह राज्यातील संबंधित मंत्री आणि लोकप्रतिनिधींनी या प्रश्नात तातडीने हस्तक्षेप करून उपवर्गीकरणाची अंमलबजावणी करावी, अशी मागणी यावेळी करण्यात आली.

मोर्चाला शिवशाही शासन पक्ष व अखिल भारतीय हिंदू मातंग संघाचे संस्थापक प्रमुख युवराज दाखले, प्रदेशाध्यक्ष कृष्णा दादा साबळे, भीमराव कांबळे, ज्येष्ठ नेते नामदेवराव रिट्टे, रामेश्वर बावणे, विकास जगधने, प्रसाद केसरे, अध्यक्ष गणेश अवघडे, शिवशाही महिला आघाडीच्या प्रदेशाध्यक्षा उषामाई कांबळे, मुंबई अध्यक्षा निता अडागळे, समिरा राजगुरू, अल्पेशा पवार, शिवशाही महिला आघाडी पिंपरी-चिंचवड शहराध्यक्ष अविनाश कांबळे, अनिता वैरागळ, संगिता नानेकर आदी उपस्थित होते.

ऑल सिनियर सिटीझन असोसिएशनची दशवार्षिक सर्वसाधारण सभा उत्साहात

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

पिंपळे सौदागर : प्रतिनिधी

येथील ऑल सिनियर सिटीझन असोसिएशनची दहावी वार्षिक सर्वसाधारण सभा तसेच दशकपूर्ती स्मरणिका प्रकाशन समारंभ उत्साहपूर्ण वातावरणात संपन्न झाला. मंगळवार दि. १८ रोजी गोविंद गार्डनच्या बासुरी हॉल मध्ये झालेल्या या कार्यक्रमास पिंपरी चिंचवड भाजपाचे शहराध्यक्ष तथा नगरसेवक शत्रुघ्न बापू काटे, प्रभागातील नगरसेवक विठ्ठल नाना काटे, नगरसेविका डॉ. कुंदा भिसे, तसेच उद्योजक संजय भिसे, पी. के. इंटरनॅशनल स्कूलचे संस्थापक जगन्नाथ काटे, पिंपरी चिंचवड ज्येष्ठ नागरिक महासंघाच्या अध्यक्षा वृषाली मरळ, सामाजिक कार्यकर्ते संदेश काटे, संघटनेचे माजी अध्यक्ष ॲड. शंकरराव पाटील हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते.

कार्यक्रमाच्या प्रारंभी दीपप्रज्वलन करून तसेच मान्यवरांचे शाल आणि स्मृतिचिन्ह देऊन स्वागत करण्यात आले. संघटनेचे अध्यक्ष डॉ. सुभाषचंद्र पवार यांनी प्रास्ताविक केले. सचिव सखाराम ढाकणे यांनी वार्षिक अहवाल सादर केला. कोषाध्यक्ष सुभाष पाटील यांनी आर्थिक लेखाजोखा मांडला.

यावेळी संस्थेच्या दशकपूर्ती स्मरणिकेचे प्रकाशन मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले. वार्षिक सभेच्या निमित्ताने ज्येष्ठ कलावंतांनी भजन अभंग आणि चित्रपट गीते सादर करुन उपस्थितांचे मनोरंजन केले. कार्यक्रमाचे सुत्रसंचलन शकुंतला शिंदे, भामिनी महाले आणि रवींद्र संधानशिवे यांनी केले तर विवेकानंद लिगाडे यांनी आभार मानले. राष्ट्रगीत आणि सुरुची भोजनाने कार्यक्रमाची सांगता करण्यात आली. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी संघटनेच्या सर्व पदाधिकाऱ्यांनी परिश्रम घेतले.

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स ॲण्ड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनाल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. **संपादक** - सीमा मस्के (मोकाशे) । **कार्यकारी संपादक** - सुभाष विलासराव चौरे या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायकक्षेत. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM NO.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारांश वृत्त

रस्त्यावरील खड्डे न बुजवल्याने प्रशासना विरोधात मुंडन आंदोलन

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे । प्रतिनिधी

खरपुडी हा सात किलोमीटरचा रस्ता खड्डेमय झाल्याने होलेवाडी ते वाहतुकीसाठी धोकादायक ठरला आहे. प्रवासी आणि नागरिकांच्या सुरक्षेसाठी या रस्त्यावरील खड्डे तात्काळ बुजवावेत, अशी मागणी होत असताना, सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे दुर्लक्ष पाहून सामाजिक कार्यकर्ते लक्ष्मण औताडे यांनी खरपुडी (ता. खेड) येथे थेट मुंडन आंदोलन करत तीव्र निषेध व्यक्त केला.

होलेवाडी, मांजरेवाडी, खरपुडी निमगाव या मार्गावर गेल्या दोन महिन्यांपासून खड्ड्यांचे साम्राज्य पसरले आहे. पाऊस पडल्यावर खड्ड्यांत पाणी साचते, त्यामुळे वाहनचालकांना रस्त्याचा अंदाज येत नाही, आणि हा रस्ता नेहमी वर्दळीचा असल्यामुळे लहान-मोठ्या अपघातांचे प्रमाण वाढले आहे. निमगाव खंडोबा आणि खरपुडी खंडोबा या देवस्थानांना लाखो भाविकांची वर्दळ असते.या खड्ड्यांमुळे भक्तांना गैरसोयीला तोंड द्यावे लागत आहे. जिल्हा परिषद सदस्या दीप्तीताई भोगाडे यांचे घर खरपुडीमध्ये आहे आणि त्यांना दररोज हा रस्ता वापरावा लागतो. तसेच, खेड पंचायत समितीच्या सभापती विद्याताई मोहिते याच मार्गाने खेड येथे जातात, मात्र याकडे दुर्लक्ष होत असल्याचे चित्र आहे. तालुक्याच्या पूर्व भागात जाण्यासाठी हा एकमेव महत्त्वाचा रस्ता पूर्णतः धोकादायक झाला

सत्ता-पक्षांचे विरोधक राष्ट्रद्रोही नव्हे, राष्ट्रहितैषी; राहुल गांधी २२ ऑगस्टला पुण्यात

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे । प्रतिनिधी

सत्ताधाऱ्यांच्या धोरणांवर प्रश्न उपस्थित करणाऱ्या विद्यार्थी, तरुण, सामाजिक कार्यकर्ते आणि विरोधकांना 'दिमागी नक्षल' ठरविणे ही सत्तालोलुप आणि लोकशाहीविरोधी मानसिकता असल्याची टीका महाराष्ट्र प्रदेश काँग्रेसचे वरिष्ठ प्रवक्ते गोपाळदादा तिवारी यांनी केली.

पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी स्वातंत्र्यदिनाच्या भाषणात 'दिमागी नक्षल' असा उल्लेख केल्याच्या पार्श्वभूमीवर तिवारी यांनी प्रसिद्धीपत्रकाद्वारे केंद्र सरकारवर निशाणा साधला. देशातील विद्यार्थी आणि तरुणांच्या भवितव्याचा विचार करणारे राजकीय नेते, नागरी समाजातील घटक तसेच लोकशाहीच्या मूल्यांसाठी आवाज उठविणाऱ्या सामाजिक चळवळी सरकारला नकोशा झाल्या आहेत, असा आरोप त्यांनी केला.

भारत ही लोकशाहीची जननी असल्याचा दावा करणाऱ्या सत्ताधाऱ्यांनीच देशातील नागरिकांच्या स्वतंत्र विचार करण्याच्या अधिकाराचा सन्मान करणे आवश्यक आहे. सत्ताधाऱ्यांच्या चुका दाखविणे किंवा सरकारला प्रश्न विचारणे म्हणजे राष्ट्रद्रोह नव्हे. उलट देशहितासाठी सत्तेला जाब विचारणे ही लोकशाहीची मूलभूत गरज आहे, असे तिवारी म्हणाले.

देशात विद्यार्थी, तरुण, शेतकरी आणि छोट्या उद्योजकांच्या प्रश्नांकडे पुरेसे लक्ष दिले जात नसल्यामुळे विविध स्तरांवर सरकारविरोधात आवाज उठत असल्याचा दावा त्यांनी केला.

सत्तेला प्रश्न न विचारणारे आणि गप्प बसणारे नागरिकच सरकारला अपेक्षित आहेत का, असा सवालही त्यांनी उपस्थित केला.

पंतप्रधानांनी संविधान आणि संसदेप्रती व्यक्त केलेल्या आदराचा उल्लेख करताना तिवारी यांनी प्रत्यक्ष कारभारात घटनात्मक मूल्यांचे पालन कितपत होते, यावर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले. संसद, स्वायत्त संस्था आणि नागरिकांच्या घटनात्मक अधिकारांबाबत सरकारच्या भूमिकेवरही त्यांनी टीका केली.

दरम्यान, विद्यार्थी आणि तरुणांच्या विविध प्रश्नांवर संवाद साधण्यासाठी काँग्रेस नेते आणि लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी हे दि. २२ ऑगस्ट रोजी पुणे दौऱ्यावर येणार आहेत. 'विद्येचे माहेरघर' आणि महाराष्ट्राची सांस्कृतिक राजधानी म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या पुण्यात राहुल गांधी विद्यार्थी व तरुणाईच्या प्रश्नांवर संवाद साधणार असल्याचे तिवारी यांनी सांगितले.

देशातील लोकशाही आणि घटनात्मक मूल्यांसमोर आव्हाने निर्माण झाली असताना विद्यार्थी व तरुणाईचे भवितव्य सावरणे महत्त्वाचे आहे. राहुल गांधी पुण्यात येत असताना विद्यार्थ्यांनी मोठ्या संख्येने उपस्थित राहून आपल्या ज्वलंत समस्या मांडाव्यात, असे आवाहन गोपाळदादा तिवारी यांनी केले.

कांद्याच्या दरात मोठी तेजी; मंचर बाजार समितीत १० किलोला ५५१ रुपयांचा उच्चांकी भाव

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मंचर : प्रतिनिधी

कांदा उत्पादक शेतकऱ्यांसाठी दिलासादायक बातमी असून, कृषी उत्पन्न बाजार समिती, मंचर येथे कांद्याच्या दरात मोठी वाढ झाली आहे. आज झालेल्या कांदा लिलावात उत्तम प्रतीच्या गोळा कांद्याला १० किलोसाठी तब्बल ५५१ रुपये असा उच्चांकी भाव मिळाला. विक्रमी दरामुळे कांदा उत्पादक शेतकऱ्यांना मोठा आर्थिक दिलासा मिळाला आहे.

मंचर बाजार समितीत आज २५ हजार ४८० पिशव्यांची कांदा आवक झाली. बाजारात दाखल झालेल्या कांद्याची गुणवत्ता, आकार आणि प्रतवारीनुसार दर निश्चित करण्यात आले. उत्तम प्रतीच्या कांद्याला व्यापाऱ्यांकडून चांगला उठाव मिळाल्याने उच्चांकी दर नोंदविला गेला.

आजच्या लिलावात सुपर गोळे कांद्याला ४५० ते ४७० रुपये, सुपर मुक्कलला ४०० ते ४२० रुपये, तर ॲव्हरेज मीडियम (२ नंबर) कांद्याला ३९५ ते ४१० रुपये प्रति १० किलो दर मिळाला. गोल्टी व गोल्टा कांद्याला ३६० ते ३९० रुपये, तर बदला व चिंगळी कांद्याला १५० ते २५० रुपये असा दर मिळाला.

दरम्यान, ३५ पिशव्या अपवादात्मक दर्जाच्या गोळा कांद्याला ५०० ते ५५१ रुपये असा विक्रमी भाव मिळाला. त्यातील ५५१ रुपये हा आजचा सर्वाधिक दर ठरला.

कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे सभापती निलेश विलास थोरात यांनी सांगितले की, बाजारातील आवक, गुणवत्ता आणि प्रतवारीनुसार कांद्याचे दर निश्चित होत आहेत. सध्या चांगल्या प्रतीच्या कांद्याला व्यापाऱ्यांकडून चांगला उठाव मिळत असून, त्यामुळे दरात वाढ झाली आहे. उच्चांकी दरामुळे उत्पादक शेतकऱ्यांना आर्थिक दिलासा मिळाल्याचे त्यांनी सांगितले.

बाजार समितीचे उपसभापती सचिन हरिभाऊ पानसरे यांनीही उत्तम प्रतीच्या कांद्याला मिळत असलेल्या चांगल्या दरामुळे शेतकऱ्यांमध्ये समाधानाचे वातावरण असल्याचे सांगितले.

मंचर बाजार समितीतील कांद्याचे दर (प्रति १० किलो)

* सुपर गोळे : ४५० ते ४७०
* सुपर मुक्कल : ४०० ते ४२०
* ॲव्हरेज मीडियम (२ नंबर) : ३९५ ते ४१०
* गोल्टी व गोल्टा (४ नंबर) : ३६० ते ३९०
* बदला/चिंगळी : १५० ते २५०
* अपवादात्मक गोळे : ५०० ते ५५१

संविधानाचा अवमान करणाऱ्यांच्या निषेधार्थ २० ऑगस्टला पुण्यात धरणे आंदोलन

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे । प्रतिनिधी

भारतीय संविधान आणि काँग्रेसचे राष्ट्रीय अध्यक्ष व राज्यसभेतील विरोधी पक्षनेते मल्लिकार्जुन खर्गे यांचा कथित अवमान करणाऱ्या जातीयवादी प्रवृत्तींच्या निषेधार्थ पुणे शहर व जिल्ह्यातील सर्वपक्षीय संविधानवादी नागरिकांच्या वतीने गुरुवार, दि. २० ऑगस्ट रोजी धरणे आंदोलन करण्यात येणार आहे. याबाबतची माहिती भारतीय संविधान संवर्धन समितीच्या वतीने पत्रकार परिषदेत देण्यात आली.

यावेळी काँग्रेस पक्षाच्या अनुसूचित जाती विभागाचे पुणे पूर्व विभाग शहराध्यक्ष कुणाल राजगुरू, विठ्ठल गायकवाड, माजी नगरसेविका लता राजगुरू, संग्राम रोहम आदी मान्यवर उपस्थित होते.

समितीच्या पदाधिकाऱ्यांनी दिलेल्या माहितीनुसार, मल्लिकार्जुन खर्गे हे ८ ऑगस्ट २०२६ रोजी उत्तराखंडमधील हलद्वानी येथील रामलीला मैदानावर विजय शंखनाद रॅलीच्या कार्यक्रमासाठी उपस्थित होते. कार्यक्रम संपल्यानंतर काही जातीयवादी प्रवृत्तीच्या व्यक्तींनी गोमूत्र शिंपडून मैदान पवित्र केल्याचा दावा समितीने केला आहे.

ही कृती केवळ मल्लिकार्जुन खर्गे यांचा अवमान नसून, भारतीय संविधानाच्या मूल्यांचा आणि लोकशाही व्यवस्थेचा अवमान असल्याचा आरोप समितीने केला. अशा घटनांविरोधात संविधानवादी नागरिकांनी एकत्र येऊन निषेध नोंदविण्याचे आवाहनही करण्यात आले.

या घटनेच्या निषेधार्थ २० ऑगस्ट रोजी सकाळी ११ ते सायंकाळी ५ वाजेपर्यंत पुण्यातील डॉ. विश्वरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उद्यान, जिल्हाधिकारी कार्यालयासमोर धरणे आंदोलन करण्यात येणार आहे.

भारतीय संविधानाच्या मूल्यांचे संरक्षण, सामाजिक सलोखा आणि लोकशाही तत्त्वांच्या समर्थनासाठी पुणे शहर व जिल्ह्यातील संविधानवादी नागरिकांनी या आंदोलनात सहभागी व्हावे, असे आवाहन भारतीय संविधान संवर्धन समितीच्या वतीने करण्यात आले आहे.

जिल्हाधिकाऱ्यांच्या अध्यक्षतेखाली पिंपरी-चिंचवड पोलिस आयुक्तालयात कार्यान्वित यंत्रणा बैठक

चाकण औद्योगिक पट्ट्यात वाहतूक कोंडीवर 'ॲक्शन प्लॅन'; ३१ ऑगस्टपर्यंत रस्ते दुरुस्तीचे निर्देश

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : प्रतिनिधी

चाकण औद्योगिक परिसरातील वाहतूक कोंडी, रस्त्यांची दुरवस्था, पार्किंगची समस्या, अतिक्रमणे तसेच आवश्यक पायाभूत सुविधांअभावी निर्माण होणाऱ्या वाहतूक समस्यांवर प्रभावी उपाययोजना करण्यासाठी जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली पिंपरी-चिंचवड पोलिस आयुक्तालयात कार्यान्वित यंत्रणा बैठक घेण्यात आली. बैठकीत संबंधित सर्व विभागांच्या अधिकाऱ्यांना कालबद्ध पद्धतीने उपाययोजना करण्याचे निर्देश देण्यात आले.

या बैठकीला आमदार बाबाजी काळे, पिंपरी-चिंचवड पोलिस आयुक्त विनय कुमार चौबे, पीएमआरडीए, एमआयडीसी, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, नगर परिषद, राष्ट्रीय महामार्ग प्राधिकरण, एमएसआरडीसी, जिल्हा परिषद आदी विविध विभागांचे अधिकारी उपस्थित होते.

चाकण औद्योगिक परिसरातील सर्व प्रमुख रस्त्यांची पाहणी करून ३१ ऑगस्टपर्यंत रस्ते दुरुस्ती तसेच साईडपट्ट्यांची दुरुस्ती पूर्ण करण्याचे निर्देश देण्यात आले. कामात दिरंगाई झाल्यास संबंधित सक्षम अधिकारी, अभियंते आणि कंत्राटदारांची जबाबदारी निश्चित करून नियमानुसार कारवाई करण्याचे स्पष्ट करण्यात आले.

रस्त्यावरील पार्किंगला शुक्लवारपासून प्रतिबंध

औद्योगिक परिसरातील रस्त्यांवर अवजड वाहनांच्या बेकायदा पार्किंगमुळे वाहतूक कोंडी निर्माण होत असल्याने रस्त्यावरील पार्किंगला प्रतिबंध करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. शुक्लवारपासून रस्त्यावर कोणत्याही प्रकारचे वाहन पार्क करण्यास पूर्णतः प्रतिबंध करण्यात येणार असून, नियमांचे उल्लंघन करणाऱ्या वाहनांवर तसेच वाहनचालकांवर कडक कारवाई केली जाणार आहे.

पार्किंगसाठी उपलब्ध असलेल्या मोकळ्या जागांचा नियोजनबद्ध वापर करण्यावरही भर देण्यात आला आहे.

वाहतूक व्यवस्थेसाठी १०० एमएसएफ जवान

चाकण औद्योगिक परिसरातील वाढती वाहतूक लक्षात घेऊन वाहतूक व्यवस्थापनासाठी १०० महाराष्ट्र सुरक्षा बल (चक्रऋ) जवान उपलब्ध करून देण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. हे जवान चाकण औद्योगिक परिसरातील वाहतूक व्यवस्थापनासाठी कार्यरत राहणार आहेत.

तसेच बंद पडलेली वाहने तातडीने हटविण्यासाठी मोठ्या वाहनांची क्रेनसह विशेष व्यवस्था करण्यात येणार आहे. त्यामुळे वाहतुकीत अडथळा निर्माण करणारी वाहने तत्काळ बाजूला करण्यास मदत होणार आहे.

रस्त्यावरील अनधिकृत टपऱ्या, हातगाड्या तसेच इतर अतिक्रमणांची यादी तयार करून ३१ ऑगस्टपूर्वी अतिक्रमणांवर कारवाई करण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत. कोणत्याही राजकीय दबावामुळे कारवाई थांबविली जाणार नाही, असा स्पष्ट संदेश देण्यात आला असून, याबाबत 'झिरो टॉलरन्स' धोरण स्वीकारण्यात येणार आहे.

कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या माध्यमातून वाहतूक व्यवस्थापन

चाकण औद्योगिक परिसरातील वाहतूक व्यवस्थापन अधिक प्रभावी करण्यासाठी कृत्रिम बुद्धिमत्ता (अख) आधारित वाहतूक व्यवस्थापन प्रणाली विकसित करण्यावरही चर्चा झाली. सुमारे १०० किलोमीटर रस्त्यांचे नियोजन करून एआयच्या माध्यमातून वाहतूक व्यवस्थापन करण्याचा प्रस्ताव असून, यामुळे वाहतूक कोंडी कमी करण्यास मदत होण्याची अपेक्षा आहे.

पादचाऱ्यांच्या सुरक्षेलाही प्राधान्य

रस्त्यांवर पादचाऱ्यांची सुरक्षितता सुनिश्चित करण्यासाठी आवश्यक ठिकाणी पादचारी मार्ग, झेब्रा क्रॉसिंग आणि इतर सुविधा विकसित करण्याचे निर्देश देण्यात आले. तसेच पादचाऱ्यांच्या सुरक्षिततेसाठी विशेष उपाययोजना करण्यावर भर देण्यात आला.

चाकण औद्योगिक परिसरातील विद्युत यंत्रणांशी संबंधित कामेही ३१ ऑगस्टपर्यंत पूर्ण करण्याचे निर्देश देण्यात आले. वीजपुरवठ्यातील अडथळ्यांमुळे वाहतूक व्यवस्थेवर परिणाम होऊ नये, यासाठी संबंधित विभागांनी समन्वयाने काम करण्याचे सांगण्यात आले.

वाहतूक आराखडा तयार करण्याचे निर्देश

राष्ट्रीय महामार्ग, पीएमआरडीए, एमएसआरडीसी आणि संबंधित विभागांनी एकत्रितपणे काम करून चाकण औद्योगिक परिसरातील वाहतूक कोंडीवर कायमस्वरूपी उपाययोजना करण्यासाठी वाहतूक आराखडा तयार करावा, असे निर्देश देण्यात आले.

लोणी येथे नागपंचमीनिमित्त भव्य कलगीतुरा रंगला; रसिकांची उत्स्फूर्त दाद

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी । प्रतिनिधी

लोणी (ता. आंबेगाव) येथे नागपंचमीनिमित्त महाराष्ट्रातील प्रसिद्ध भव्य कलगीतुरा सामन्याचे आयोजन करण्यात आले. सोमवार, दि. १७ ऑगस्ट रोजी सकाळी ९ ते सायंकाळी ५ वाजेपर्यंत श्री छत्रपती शिवाजी महाराज सांस्कृतिक भवन, बाजारतळ, लोणी येथे हा कार्यक्रम उत्साहात पार पडला. यंदाचे या कार्यक्रमाचे ३४ वे वर्ष होते.

पंचरास मंडळी, लोणी यांच्या गणाने कार्यक्रमाची सुरुवात झाली. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन उद्धवराव लक्ष्मण लंके यांनी केले. भैरवनाथ विविध कार्यकारी सोसायटीच्या चेअरमन रुक्मिणीताई वसंत वाळुंज, कैलास सिनलकर, उद्योजक संभाजी पडवळ, बबनराव भागवत, शिवाजी शिनलकर, उपसरपंच राजेंद्र वाळुंज, समाजभूषण कैलासराव गायकवाड, सदाशिव आदक मामा आणि दशरथ शिनलकर यांच्या हस्ते कार्यक्रमाचे उद्घाटन करण्यात आले.

यावेळी रेडिओस्टार शाहीर तुरेवाले साहेबराव पवार (किन्हई-करंडी) आणि कलगीवाले शाहीर तान्हाजी माळवदकर (गुंळुचवाडी, बेल्हे) यांच्यात रंगलेला कलगीतुरा सामना रसिकांसाठी विशेष आकर्षण ठरला. दोन्ही शाहिरांच्या सवाल-जवाबांनी आणि दमदार सादरीकरणाने उपस्थित रसिकांची उत्स्फूर्त दाद मिळवली.

कार्यक्रमाला सरपंच सावळेराम नाईक, प्रदीप नाना धुमाळ, बळीराम वाळुंज, माजी प्राचार्य वसंतराव वाळुंज, नामदेवराव हरिचंद्र वाळुंज, राहुल सोनवणे, बबनराव विठोबा वाळुंज, पोलीस पाटील संदीप आढाव, बाळासाहेब आदक, सोपान वाळुंज, सोन्याबापू वाळुंज, येधू आदक पाटील यांच्यासह विविध क्षेत्रांतील मान्यवर उपस्थित होते.

राजकीय क्षेत्रातील भीमाशंकर सहकारी साखर कारखान्याचे उपाध्यक्ष प्रदीप ॲड. वळसे पाटील, माजी चेअरमन देवदत्त निकम, संचालक बाळासाहेब घुले, रामचंद्र ढोबळे, बाबासाहेब खालकर, खरेदी-विक्री संघाचे माजी अध्यक्ष अनिल वाळुंज, शेतकरी संघटनेचे जिल्हाध्यक्ष प्रभाकर बांगर यांच्यासह ग्रामस्थ मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

आंबेगाव, शिरूर, खेड, हवेली, जुन्नर आणि संगमनेर, पारनेर परिसरातूनही मोठ्या संख्येने रसिक श्रोते कलगीतुरा सामन्याचा आनंद घेण्यासाठी लोणी येथे दाखल झाले होते. त्यामुळे कार्यक्रमस्थळी दिवसभर उत्साहाचे वातावरण होते.

एस. बी. पाटील पब्लिक स्कूलमध्ये स्वातंत्र्यदिन उत्साहात; 'यश मिळाल्यानंतरही नम्रता जपा' · डीआरडीओ शास्त्रज्ञ के. व्ही. कोकिळ

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

■ रावेत : प्रतिनिधी

पिंपरी-चिंचवड एज्युकेशन ट्रस्टच्या रावेत येथील एस. बी. पाटील पब्लिक स्कूलमध्ये भारताचा स्वातंत्र्यदिन उत्साहपूर्ण वातावरणात साजरा करण्यात आला. संरक्षण संशोधन आणि विकास संस्थेचे (डीआरडीओ) शास्त्रज्ञ के. व्ही. कोकिळ यांच्या हस्ते मुख्य ध्वजारोहण करण्यात आले.

यावेळी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना के. व्ही. कोकिळ म्हणाले, फळांनी बहरलेले वृक्ष जसे नम्रतेने झुकतात, त्याप्रमाणे ज्ञान आणि कर्तृत्व प्राप्त झाल्यानंतरही व्यक्तीने नम्र राहिले पाहिजे. यश मिळाल्यानंतर संस्कार, विवेक आणि नम्रता जपणे आवश्यक आहे. त्यांच्या या संदेशातून विद्यार्थ्यांना ज्ञानासोबतच सुसंस्कार आणि नम्रतेचे महत्त्व पटवून देण्यात आले.

स्वातंत्र्यदिनाच्या कार्यक्रमात विद्यार्थ्यांनी विविध देशभक्तीपर उपक्रम सादर केले. संगीत शिक्षिका सुलोचना पवार आणि टॉरिन्स इन्स्ट्रक्टर दीपक बल्लाळ यांच्या मार्गदर्शनाखाली विद्यार्थ्यांनी देशभक्तीपर गीते सादर करून उपस्थितांची दाद मिळवली.

यावेळी शाळेतील शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी आणि विद्यार्थ्यांनी एकत्रितपणे 'साक्षरता व व्यसनमुक्त भारत' ही सामूहिक प्रतिज्ञा घेतली. विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक बांधिलकी आणि देशाप्रती जबाबदारीची भावना निर्माण करण्याचा संदेश या उपक्रमातून देण्यात आला.

रुद्रांश भोंडवे, विदिशा ठाकूर आणि समृद्धी नायक या विद्यार्थ्यांनी स्वातंत्र्यदिनाचे ऐतिहासिक महत्त्व विशद करणारी भाषणे केली. विद्यार्थ्यांच्या वक्तृत्वातून स्वातंत्र्यलढ्याचा इतिहास आणि देशाप्रती असलेली कर्तव्यभावना अधोरेखित झाली.

शाळेच्या प्राचार्या डॉ. बिंदू सैनी यांनी विद्यार्थ्यांना देशभक्तीची भावना मनात ठेवून विज्ञान, तंत्रज्ञान आणि कौशल्याधिष्ठित शिक्षणाच्या माध्यमातून देशाच्या प्रगतीत योगदान देण्याचे आवाहन केले. या सोहळ्याप्रसंगी पिंपरी-चिंचवड एज्युकेशन ट्रस्टचे अध्यक्ष ज्ञानेश्वर लांडगे, उपाध्यक्ष पद्माताई भोसले, सचिव विठ्ठल काळभोर, खजिनदार शांताराम गराडे, विश्वस्त हर्षवर्धन पाटील, उद्योजक नरेंद्र लांडगे, अजिंक्य काळभोर आणि कार्यकारी संचालक डॉ. गिरीश देसाई यांनी विद्यार्थ्यांना डिजिटल व लेखी माध्यमातून स्वातंत्र्यदिनाच्या शुभेच्छा दिल्या.

उपप्राचार्या पद्मावती बंडा, मुख्याध्यापिका शुभांगी कुलकर्णी, क्रांती कुलकर्णी, श्रुती दिवटे यांच्यासह सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी, विद्यार्थी आणि पालक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. देशभक्तीपर वातावरणात पार पडलेल्या या कार्यक्रमातून विद्यार्थ्यांना स्वातंत्र्य, संस्कार, नम्रता आणि देशसेवेचा संदेश देण्यात आला.

अनधिकृत बांधकामांना नोटिसांवर नोटिस, कारवाई मात्र नगण्य, ५ वर्षांत २० हजार ६६२ नोटीसा बजावल्या

■ पुणे : प्रतिनिधी

पुणे महापालिकेच्या बांधकाम विभागाने शहरातील अनधिकृत बांधकामांना गेल्या साडेपाच वर्षांत तब्बल २० हजार ६६२ नोटीसा बजावल्याची माहिती प्रशासनाने दिली आहे. मात्र, कारवाई किती बांधकामांवर केली ही माहिती टाळण्यात आली आहे. यावरून कारवाईची संख्या नगण्य असून केवळ नोटीसांचाच खेळ खेळला जात असल्याचे समोर आले आहे. दरम्यान, २० हजार ८८२ पैकी केवळ १८१ प्रकरणांत न्यायालयीन स्थगिती असल्याचे प्रशासनाने सांगितले आहे.

शहरातील बांधकामांना महापालिकेच्या बांधकाम विभागाकडून परवानगी दिली जाते. तसेच अनधिकृत बांधकामांवर कारवाईही केली जाते. कारवाई करण्यापूर्वी बांधकाम विभागाकडून संबंधित अनधिकृत बांधकाम करणाऱ्यांना नोटीस बजावली जाते. त्यानंतर कारवाई केली जाते.

नगरसेविका अर्चना तुषार पाटील यांनी अनधिकृत बांधकामांबाबत महापालिकेकडे प्रश्न उपस्थित केला होता.

त्यावर बांधकाम विभागाने लेखी उत्तर दिले असून या उत्तरामध्ये गेल्या साडेपाच वर्षांत तब्बल २० हजार ६६२ नोटीसा बजावल्याची माहिती दिली आहे. विविध न्यायालयांमध्ये १८१ प्रकरणांना स्थगिती मिळाल्याचे प्रशासनाने सांगितले आहे. नोटीसा देण्याची संख्या मोठी असली तरी त्यानंतरच्या कारवाईची आकडेवारी प्रशासनाने स्पष्ट केलेली नाही. किती बांधकामांवर प्रत्यक्ष पाडकामाची कारवाई झाली, किती बांधकामे नियमित झाली आणि किती प्रकरणे प्रलंबित आहेत, याचा तपशील दिलेला नाही. त्यामुळे महापालिकेची कारवाई नोटिसांपुरतीच मर्यादित आहे का, असा सवाल उपस्थित होत आहे. या प्रकरणांमध्ये नियुक्त केलेल्या वकिलांना आतापर्यंत किती मानधन दिले, याची प्रकरणनिहाय माहितीही प्रशासनाने दिलेली नाही.

सारांश वृत्त

'सीजेपी'च्या २० जुलैच्या आंदोलनात साध्या वेशातले पोलीस का होते?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पुणे : प्रतिनिधी

सीजेपी अर्थात कॉक्रोच जनता पार्टीने दिल्लीतल्या जंतर मंतर या ठिकाणी आंदोलन केलं. कॉक्रोच जनता पार्टीचे संस्थापक अध्यक्ष अभिजीत दिपकेंच्या नेतृत्वात हे आंदोलन झालं. २५ जुलैला जेव्हा धर्मेंद्र प्रधान यांचा राजीनामा झाला तेव्हा जल्लोष साजरा करत हे आनंद मागे घेण्यात आलं. त्याआधी दिल्लीतल्या चलो संसद मार्च या मोर्चावर लाठीचार्ज करण्यात आला होता. ज्यानंतर या आंदोलनाची ठिणगी देशभरात पडली. २० जुलैला ही घटना घडली होती. या प्रकरणी साध्या वेशातले पोलीस का होते? या सर्वोच्च न्यायालयाने उपस्थित केलेल्या प्रश्नावर दिल्ली पोलिसांनी उत्तर दिलं आहे. २० जुलैला संसद मार्च काढून जे आंदोलन सीजेपीने केलं त्या आंदोलनात साध्या वेशातले पोलीस का होते असा प्रश्न न्यायालयाने विचारला. त्यावर दिल्ली पोलिसांनी सांगितलं की साध्या वेशातले पोलीस त्या आंदोलनात होते कारण आम्हाला अकारण होणारी गर्दी नियंत्रणात आणायची होती. दिल्ली पोलिसांनी सर्वोच्च न्यायलयाला हे उत्तर दिलं आहे. एवढंच नाही तर अनेक आंदोलकांनी आमच्यावरही हल्ला केला. काही पोलीस त्यात जखमीही झाले ज्यानंतर आम्ही लाठीचार्ज केला आणि त्यांना पांगवण्याचा प्रयत्न केला असंही पोलिसांनी सांगितलं आहे. साध्या वेशातले पोलीस, त्यांना नेमप्लेट नसणं त्यांनी गर्दीवर लाठीचार्ज करणं हे मुद्दे आंदोलनानंतर आंदोलकांनी आणि विरोधकांनी उपस्थित करत सरकारवर जोरदार टीका केली होती. या प्रकरणातली याचिका सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करण्यात आली ज्या सुनावणीदरम्यान न्यायालयाला पोलिसांकडून हे उत्तर देण्यात आलं आहे.

जातीनिहाय जनगणनेवर काँग्रेसचा हल्लाबोल; 'यू-टर्न उस्ताद' म्हणत मोदी सरकारला घेरलं!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

जातीनिहाय जनगणनेचा मुद्दा पुन्हा एकदा केंद्र सरकार आणि काँग्रेस यांच्यातील राजकीय संघर्षाच्या केंद्रस्थानी आला आहे. काँग्रेसने मंगळवारी, १८ ऑगस्ट २०२६ रोजी, पंतप्रधान नरेंद्र मोदी आणि केंद्र सरकारवर थेट निशाणा साधत जातीनिहाय जनगणना मोडीत काढण्याचा प्रयत्न सुरू आहे, असा गंभीर आरोप केला आहे. काँग्रेसचे सरचिटणीस जयराम रमेश यांनी पंतप्रधान मोदींना 'यू-टर्न उस्ताद' अशी उपाधी देत सरकारच्या भूमिकेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले.

काँग्रेसच्या म्हणण्यानुसार, ३० एप्रिल २०२५ रोजी पंतप्रधान मोदींनी जातीनिहाय जनगणनेची घोषणा करून आपल्या आधीच्या भूमिकेपासून पूर्ण यू-टर्न घेतला. मात्र आता केंद्र सरकार त्याच निर्णयावर पुन्हा यू-टर्न घेत असल्याचा दावा काँग्रेसने केला आहे. म्हणजेच, काँग्रेसच्या आरोपानुसार यू-टर्नवर पुन्हा यू-टर्न अशी परिस्थिती निर्माण झाली आहे.

या राजकीय आरोपांमधील सर्वांत महत्त्वाचा प्रश्न मात्र २०२७च्या जनगणनेच्या प्रक्रियेवर आहे. काँग्रेसने विचारले आहे की, जर सरकारला जातीनिहाय

माहिती संकलित करायचीच असेल, तर २०२७च्या जनगणनेत जात निवडण्यासाठी स्वतंत्र 'ड्रॉप-डाउन' पर्याय का उपलब्ध नाही?

काँग्रेसने यासाठी सप्टेंबर २०२१मध्ये केंद्र सरकारने सर्वोच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या प्रतिज्ञापत्राचा संदर्भ दिला आहे. त्या वेळी केंद्राने जातीनिहाय माहिती संकलनासंदर्भात काही शिफारसी केल्याचा दावा काँग्रेसने केला आहे. त्यामुळे आता सरकारच्या प्रत्यक्ष कृती आणि पूर्वीच्या भूमिकेमध्ये विरोधाभास असल्याचे काँग्रेसचे म्हणणे आहे.

जातीनिहाय जनगणना ही केवळ आकडेवारीचा विषय नाही; ती आरक्षण, सामाजिक प्रतिनिधित्व, सरकारी योजना आणि संसाधनांच्या वाटपाशी जोडलेली आहे. त्यामुळे सरकारची भूमिका स्पष्ट असणे आवश्यक आहे.

जातीनिहाय जनगणना खरोखरच होणार आहे की घोषणा आणि अंमलबजावणी यांच्यात पुन्हा राजकीय अंतर निर्माण होणार? काँग्रेसचा हा सवाल आता केंद्र सरकारसमोर आहे. २०२७ची जनगणना जवळ येत असताना या प्रश्नाचे उत्तर केवळ राजकीय आरोपांनी नव्हे, तर स्पष्ट धोरणाने द्यावे लागणार आहे.

सोन्याला महागाईचा झटका! बॉण्ड यिल्ड दशकांच्या उच्चांकावर; युद्धाच्या सावटाने बाजार अस्वस्थ

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मुंबई : प्रतिनिधी

सुरक्षित गुंतवणुकीचे प्रतीक मानल्या जाणाऱ्या सोन्याच्या दराला मंगळवारी, १८ ऑगस्ट २०२६ रोजी, मोठा धक्का बसला. अमेरिकेपासून जपानपर्यंतच्या बॉण्ड बाजारात वाढलेल्या महागाईच्या चिंतेमुळे रोखे परतावा अर्थात बॉण्ड यिल्डमध्ये जोरदार वाढ झाली आणि त्याचा थेट परिणाम सोन्याच्या किमतीवर झाला.

रॉयटर्सच्या वृत्तानुसार, अमेरिकेच्या ३० वर्षांच्या ट्रेझरी बॉण्डचा यिल्ड २००७च्या मध्यापासूनच्या सर्वोच्च पातळीवर पोहोचला. यामुळे व्याज किंवा नियमित उत्पन्न न देणाऱ्या सोन्याच्या तुलनेत व्याज देणाऱ्या रोख्यांचे आकर्षण वाढले. परिणामी, आंतरराष्ट्रीय बाजारात स्पॉट सोन्याचा भाव सुमारे १ टक्क्याने घसरून ४,३६९.८२ डॉलर प्रति औंस झाला. डिसेंबर डिलिव्हरीचे अमेरिकी सोन्याचे वायदेही १.१ टक्क्यांनी घसरून ४,४२५.१० डॉलर प्रति औंस झाले.

या घसरणीमागे केवळ बॉण्ड यिल्ड वाढणे कारणीभूत नाही. अमेरिका-इराण तणावामुळे तेलाच्या किमती दोन आठवड्यांहून अधिक काळातील उच्चांकावर पोहोचल्या आहेत. इराणने अमेरिकेने काही अटी मान्य करेपर्यंत होर्मुझ सामुद्रधुनी बंद ठेवण्याची भूमिका घेतल्याने जागतिक ऊर्जा बाजारावर दबाव वाढला आहे.

तेल महागले की वाहतूक, उत्पादन आणि दैनंदिन वस्तूंच्या किमती वाढण्याचा धोका निर्माण होतो. म्हणजेच महागाई पुन्हा डोके वर काढण्याची भीती वाढते. आणि महागाई वाढली तर अमेरिकेची मध्यवर्ती बँक व्याजदर कपातीबाबत अधिक सावध राहू शकते. याच अपेक्षेने बॉण्ड यिल्ड वाढत असून सोन्यावर दबाव निर्माण झाला आहे. मात्र सोन्याच्या गुंतवणूकदारांसाठी ही घसरण अंतिम संकेत आहे का? तसे म्हणणे घाईचे ठरेल. भू-राजकीय तणाव, तेलाचे वाढते दर आणि जागतिक महागाई यामुळे बाजारातील अनिश्चितता कायम आहे.

२५ जीव गेले, आता जामीन रद्द; गोवा नाईटक्लब अग्निकांडात उच्च न्यायालयाचा दणका!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पणजी । प्रतिनिधी

गोव्यातील बिर्च बाय रोमिओ लेन नाईटक्लबला लागलेल्या भीषण आगीत २५ जणांचा मृत्यू झाल्यानंतर आता या प्रकरणाला महत्त्वाचे वळण मिळाले आहे. १८ ऑगस्ट २०२६ रोजी मुंबई उच्च न्यायालयाच्या गोवा खंडपीठाने नाईटक्लबच्या मालकांना आणि एका व्यावसायिक भागीदाराला कनिष्ठ न्यायालयाने दिलेला जामीन रद्द केला आहे. न्यायमूर्ती डॉ. नीला गोखले यांच्या एकसदस्यीय खंडपीठाने जामिनाला आव्हान देणाऱ्या अर्जांवर सुनावणी करत हा निर्णय दिला.

गेल्या डिसेंबरमध्ये झालेल्या या आगीत २५ जणांचा जीव गेला. त्यामुळे हा केवळ अग्निसुरक्षेचा अपघात नसून निष्काळजीपणा, परवानग्या आणि नियमांचे पालन याबाबत गंभीर प्रश्न उपस्थित करणारे प्रकरण ठरले आहे. आता उच्च न्यायालयाच्या निर्णयामुळे आरोपींना दिलासा देणाऱ्या कनिष्ठ न्यायालयाच्या आदेशावरच प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले आहे.

अभियोजन पक्षाच्या म्हणण्यानुसार, उच्च न्यायालयाने सर्व पाच अर्ज मंजूर केले. यापैकी तीन अर्ज आरोपींविरोधातील सदोष मनुष्यवधाच्या प्रकरणाशी संबंधित आहेत, तर दोन अर्ज नाईटक्लबसाठी आवश्यक परवानग्या मिळवताना कथित बनावट कागदपत्रांच्या प्रकरणाशी संबंधित आहेत.

या निर्णयाने एक मूलभूत प्रश्न पुन्हा समोर आला आहे व्यावसायिक आस्थापनांना परवानग्या देताना सुरक्षा नियमांची काटेकोर तपासणी झाली होती का? जर परवानग्यांमध्येच गैरप्रकार झाल्याचा आरोप असेल, तर त्या यंत्रणेत जबाबदार अधिकारी कोण होते? २५ निष्पाप जीव गेल्यानंतर केवळ आरोपींच्या जामिनाचा प्रश्न महत्त्वाचा नाही; तर या दुर्घटनेला कारणीभूत ठरलेल्या संपूर्ण प्रशासकीय साखळीची जबाबदारी निश्चित होणार का, हा प्रश्न आहे.

पत्रकाराच्या घरावर पोलिसांची धाड; प्रेस क्लबचा संताप, 'प्रेस स्वातंत्र्याला हा कोणता संदेश?'

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली : वृत्तसंस्था

स्वतंत्र पत्रकार रवि नायर यांच्याविरोधातील गुजरात पोलिसांच्या कारवाईने देशातील पत्रकारितेच्या स्वातंत्र्यावर पुन्हा एकदा गंभीर प्रश्नचिन्ह उभे केले आहे. १८ ऑगस्ट २०२६ रोजी प्रेस क्लब ऑफ इंडियाने या कारवाईवर तीव्र धक्का आणि चिंता व्यक्त करत, स्वतंत्र भारताची ज्या मूलभूत मूल्यांवर उभारणी झाली, त्यांनाच कमकुवत करू नये, असे प्रशासनाला सुनावले.

गुजरात पोलिसांनी १७ ऑगस्ट रोजी न्यायालयाकडून जारी करण्यात आलेल्या शोध वॉरंटच्या आधारे रवि नायर यांच्याशी संबंधित ठिकाणी झडती घेतली आणि त्यांची इलेक्ट्रॉनिक उपकरणे ताब्यात घेतली. पोलिसांकडे न्यायालयीन आदेश असल्याचे सांगितले जात असले, तरी या कारवाईचा पत्रकारितेच्या स्वातंत्र्यावर होणारा परिणाम हा स्वतंत्रपणे तपासण्याचा विषय आहे.

प्रेस क्लब ऑफ इंडियाने या घटनेवर प्रतिक्रिया देताना माहितीच्या प्रवाहावर नियंत्रण आणण्याचा प्रयत्न आणि त्याच वेळी आपले काम करणाऱ्या पत्रकारांना मोठी किंमत मोजावी लागणे, हे भारतातील प्रेस स्वातंत्र्याचे अत्यंत

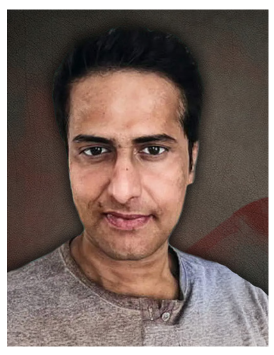

चिंताजनक चित्र असल्याचे म्हटले आहे.

प्रश्न केवळ रवि नायर यांच्या उपकरणांच्या जप्तीपुरता मर्यादित नाही. पत्रकाराच्या कामाशी संबंधित डिजिटल उपकरणे पोलिसांच्या ताब्यात गेल्यानंतर त्यातील स्रोत, संपर्क आणि संवेदनशील माहितीचे संरक्षण कसे होणार? पत्रकाराच्या स्रोतांची गोपनीयता अबाधित ठेवण्यासाठी कोणती हमी आहे? आणि पत्रकारावरील तपास व त्याच्या व्यावसायिक कामात हस्तक्षेप यांच्यातील सीमारेषा कोण ठरवणार?

कायद्याच्या चौकटीत तपास करण्याचा पोलिसांना अधिकार आहे. मात्र कायद्याची अंमलबजावणी आणि पत्रकारितेवर दबाव यातील फरक स्पष्ट राहणे लोकशाहीसाठी अत्यावश्यक आहे.

आज एका स्वतंत्र पत्रकाराच्या उपकरणांवर कारवाई झाली आहे; उद्या सरकारला अस्वस्थ करणारे प्रश्न विचारणाऱ्या प्रत्येक पत्रकाराला हीच भीती वाटू लागली तर? प्रेस स्वातंत्र्य केवळ संविधानातील तत्त्व नाही; ते सत्तेला प्रश्न विचारण्याचा लोकशाहीचा मूलभूत अधिकार आहे. त्यामुळे गुजरात पोलिसांची कारवाई कायदेशीर असली, तरी तिची पारदर्शकता आणि पत्रकारितेच्या स्वातंत्र्यावर होणारा परिणाम यांची कसोटी आता महत्त्वाची ठरणार आहे.

रुपयाला तेलाचा आणि बॉण्ड यिल्डचा दुहेरी फटका; आरबीआयच्या हस्तक्षेपामुळे मोठी घसरण टळली!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मुंबई । प्रतिनिधी

जागतिक बाजारातील वाढता दबाव आणि देशांतर्गत चलन बाजारातील अस्थिरतेच्या पार्श्वभूमीवर भारतीय रुपयाने मंगळवारी, १८ ऑगस्ट २०२६ रोजी, डॉलरसमोर पुन्हा कमजोरी नोंदवली. मात्र रुपयाची घसरण मोठ्या प्रमाणात होऊ नये यासाठी भारतीय रिझर्व्ह बँकेने बाजारात हस्तक्षेप केल्याची शक्यता व्यापाऱ्यांनी व्यक्त केली आहे.

रॉयटर्सच्या वृत्तानुसार, रुपया दिवसअखेर ९५.६८ रुपये प्रति डॉलरवर बंद झाला. मागील सत्रात तो ९५.६०२५ रुपये प्रति डॉलर होता. म्हणजेच घसरण मर्यादित राहिली. मात्र ही स्थिरता बाजारातील मूलभूत परिस्थिती सुधारल्यामुळे आली आहे की मध्यवर्ती बँकेच्या हस्तक्षेपामुळे, हा महत्त्वाचा प्रश्न आहे.

रुपयावर एकाच वेळी दोन मोठे दबाव आहेत महागणारे तेल आणि वाढणारे जागतिक बॉण्ड यिल्ड. अमेरिका-इराण तणावामुळे तेलाच्या किमती वाढत आहेत. भारत आपल्या गरजेचा मोठा हिस्सा कच्च्या तेलाच्या आयातीवर भागवतो. त्यामुळे तेल महागले की भारताचा आयात खर्च वाढतो, डॉलरची मागणी वाढते आणि रुपयावर दबाव निर्माण होतो.

दुसरीकडे, अमेरिकेसह प्रमुख अर्थव्यवस्थांमधील बॉण्ड यिल्ड वाढल्यामुळे

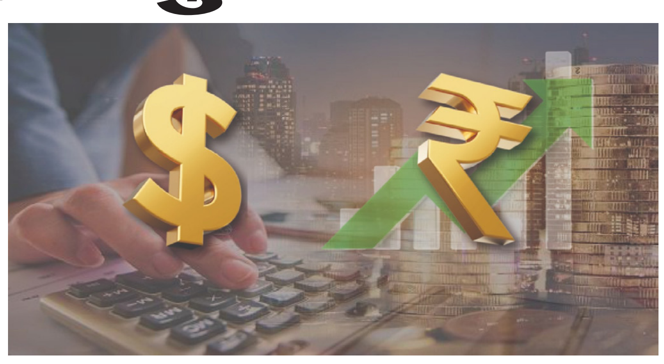

डॉलरमधील गुंतवणूक अधिक आकर्षक होण्याची शक्यता आहे. परिणामी उदयोन्मुख बाजारपेठांमधून भांडवली प्रवाहावर दबाव येऊ शकतो.

याच पार्श्वभूमीवर रिझर्व्ह बँकेने मंगळवारी विविध बाजार विभागांमध्ये हस्तक्षेप केल्याचे व्यापाऱ्यांचे म्हणणे आहे. त्याचा परिणाम असा झाला की आशियातील इतर चलनांच्या तुलनेत रुपयाची घसरण तुलनेने मर्यादित राहिली. फिलिपिन्सचा पेसो ०.५ टक्के तर इंडोनेशियाचा रुपिया ०.२ टक्क्यांनी घसरला.

मात्र प्रश्न आता पुढचा आहे आरबीआय किती काळ रुपयाला बाजाराच्या वादळापासून वाचवू शकते? तेलाचे दर वाढत राहिले आणि जागतिक व्याजदरांचा दबाव कायम राहिला, तर परकीय चलनसाठ्यावरही ताण येऊ शकतो.

आज रुपया ९५.६८ वर थांबला आहे; पण जागतिक बाजारातील वादळ थांबलेले नाही. त्यामुळे पुढील काळात आरबीआयची चलनविषयक रणनीती आणि रुपयाची खरी ताकद यांची कठोर परीक्षा होणार आहे.

चेहऱ्याची ओळख की नागरिकांवर नजर? 'राज्यहित'च्या नावाखाली दिल्ली पोलिसांचा धक्कादायक दावा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली : वृत्तसंस्था

लोकशाहीमध्ये सरकारला प्रश्न विचारण्यासाठी नागरिक रस्त्यावर उतरतात; पण आता त्या नागरिकांच्या चेहऱ्याची ओळख पटवून त्यांच्यावर नजर ठेवणेही 'राज्यहित' ठरू शकते का? नीट-यूजी पेपरफुटीविरोधातील आंदोलनाच्या पार्श्वभूमीवर दिल्ली पोलिसांनी सर्वोच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या प्रतिज्ञापत्रामुळे हा अत्यंत गंभीर प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला आहे. १८ ऑगस्ट २०२६ रोजी समोर आलेल्या या प्रतिज्ञापत्रात दिल्ली पोलिसांनी आंदोलनादरम्यान चेहरा ओळखण्याचे तंत्रज्ञान वापरल्याचे मान्य केले आहे. मात्र, हे तंत्रज्ञान 'वैध राज्यहितासाठी' वापरले गेले, असा पोलिसांचा दावा आहे.

पण नेमके हे 'राज्यहित' कोणते? आंदोलन करणारा विद्यार्थी देशाच्या सुरक्षेला धोका आहे का? पेपरफुटीविरोधात आवाज उठवणाऱ्या तरुणांचा चेहरा स्कॅन करण्याची गरज नेमकी काय होती? आणि सर्वांत महत्त्वाचे म्हणजे या तंत्रज्ञानाचा वापर करण्याचा निर्णय कोणी घेतला, कोणत्या कायदेशीर अधिकाराखाली घेतला आणि त्यातून जमा झालेली माहिती नेमकी कुठे साठवली गेली? दिल्ली पोलिसांच्या प्रतिज्ञापत्राने या प्रश्नांची उत्तरे देण्याऐवजी 'राज्यहित' हा व्यापक आणि सोयीस्कर शब्द पुढे केला आहे.

नीट-यूजी आंदोलनादरम्यान दिल्ली पोलिसांच्या देखरेखीसाठी एआय-सक्षम 'इक्षणा' वाहन आणि मोबाइल कमांड अँड कंट्रोल यंत्रणेसारख्या तंत्रज्ञानाचा वापर झाल्याचेही समोर आले होते. त्यामुळे प्रश्न केवळ एका आंदोलनाचा राहिलेला नाही. लोकशाहीतील निदर्शने, पोलिसांची कृती आणि कृत्रिम बुद्धिमत्तेवर आधारित निगराणी यांच्यामधील मर्यादा कोण ठरवणार?

या प्रकरणात केंद्रीय गृह मंत्रालयाची भूमिकाही तपासण्याची गरज आहे. दिल्ली पोलिसांच्या प्रशासकीय नियंत्रणाशी संबंधित केंद्र सरकार आणि गृह मंत्रालयाला या प्रकारच्या अत्याधुनिक निगराणी तंत्रज्ञानाच्या वापराबाबत माहिती होती का? असेल तर त्यासाठी कोणती मार्गदर्शक तत्त्वे होती? आणि नसेल तर राजधानीत नागरिकांच्या चेहऱ्यांची माहिती गोळा करण्याइतका मोठा निर्णय स्थानिक पातळीवर कसा घेतला गेला?

आणखी गंभीर बाब म्हणजे दिल्ली पोलिसांच्या प्रतिज्ञापत्रात रॅपिड अ‍ॅक्शन फोर्सकडून आंदोलकांवर कथितपणे पेलेट गन वापरल्याच्या आरोपाचे स्पष्ट उत्तर देण्यात आलेले नाही. पोलिसांवरील आरोपांची चौकशी करण्यासाठी सर्वोच्च न्यायालयाने प्रस्तावित केलेल्या समितीसमोर हे मुद्दे मांडले जातील, असे पोलिसांनी म्हटले आहे. पण मग प्रश्न असा न्यायालयीन चौकशीची प्रतीक्षा करताना राज्य यंत्रणेला नागरिकांच्या हालचाली आणि ओळख यांचे डिजिटल प्रोफाइलिंग करण्याचा अधिकार कुठून मिळतो?

सरकारे बदलतात, आंदोलने बदलतात, पण निगराणीची यंत्रणा एकदा उभी राहिली की ती कायम राहू शकते. आज तिचा वापर नीट विद्यार्थ्यांवर झाला, उद्या तो शेतकऱ्यांवर, पत्रकारांवर किंवा सरकारविरोधात प्रश्न विचारणाऱ्या सामान्य नागरिकांवर होणार नाही, याची हमी कोण देणार?

'राज्यहित' हा नागरिकांच्या अधिकारांपेक्षा मोठा शब्द होऊ शकत नाही. सर्वोच्च न्यायालयासमोर आता खरी कसोटी केवळ पोलिसांनी चेहरा ओळखण्याचे तंत्रज्ञान वापरले की नाही याची नाही; तर लोकशाहीत सरकारला नागरिकांवर किती नजर ठेवण्याची मुभा असावी, याची आहे. आणि या प्रश्नाचे उत्तर जर स्पष्ट नसेल, तर 'सुरक्षे'च्या नावाखाली उद्या प्रत्येक आंदोलनकर्ता आधी संशयित आणि नंतर नागरिक ठरेल हीच खरी भीती आहे.